

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ

Д.В. ГОЛОБОРОДЬКО
О.О. МИСЛИВА
В.В. ШАБЛИСТИЙ

**Правові аспекти організації повернення в Україну
постраждалих від торгівлі людьми осіб**

методичні рекомендації

м. Дніпропетровськ - 2015

Правові аспекти організації повернення в Україну постраждалих від торгівлі людьми осіб : Методичні рекомендації / Д.В. Голобородько, О.О. Мислива, В.В. Шаблистий – Дніпропетровськ : Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, 2015. – 73 с.

АВТОРСЬКИЙ КОЛЕКТИВ

ГОЛОБОРОДЬКО Д.В. доцент кафедри адміністративного права процесу та адміністративної діяльності ОВС Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

МИСЛИВА О.О. доцент кафедри адміністративного права процесу та адміністративної діяльності ОВС Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

РЕЦЕНЗЕНТИ

МИРОНЮК Р.В. професор кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності органів внутрішніх справ Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор.

На підставі аналізу законодавства України, практики діяльності МВС України викладено правові, теоретичні та організаційні засади повернення в Україну осіб, що постраждали від торгівлі людьми.

Для студентів, курсантів, слухачів та практичних працівників Міністерства внутрішніх справ, інших правоохоронних органів, органів виконавчої влади, місцевого самоврядування.

© ДДУВС, 2015
© Голобородько Д.В.

ЗМІСТ

ВСТУП

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

РОЗДІЛ 1.

РОЗДІЛ 2.

РОЗДІЛ 3.

ВИСНОВКИ

ДОДАТКИ

ВСТУП

Ці Методичні рекомендації визначають механізм надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми і застосовуються в діяльності суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми відповідно до визначених законодавством повноважень.

Терміни, які використовуються у Методичних рекомендаціях, вживаються у значенні, наведеному в нормативно-правових актах, що регулюють питання протидії торгівлі людьми:

боротьба з торгівлею людьми - система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб - торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності;

захист осіб, які постраждали від торгівлі людьми - система заходів з відновлення прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

особа, яка постраждала від торгівлі людьми - будь-яка фізична особа, яка стала об'єктом торгівлі людьми і визнана такою відповідно до положень цього Закону;

повернення в Україну громадян України, які постраждали від торгівлі людьми - комплекс заходів, спрямованих на організацію повернення громадян України, які постраждали від торгівлі людьми на території іншої держави, на територію України;

попередження торгівлі людьми - система заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до торгівлі людьми;

протидія торгівлі людьми - система заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми;

процедура встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми - комплекс заходів, під час яких уповноважена особа на підставі отриманої інформації та її аналізу порівнює елементи вчиненого щодо

особи діяння з визначенням торгівлі людьми, оцінює ймовірність вчинення щодо особи такого діяння та робить висновок, що така особа є особою, яка постраждала від торгівлі людьми;

торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВІ ПІДСТАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ОСІБ

Міжнародний рівень. Загальновідомо, що базовим документом міжнародного права щодо попередження торгівлі людьми є "Протокол про попередження, припинення і покарання торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми" (далі – Протокол), прийнятий Радою ООН у м. Палермо (Італія) у 2000 р. За своїм змістом цей документ є міжнародною підбіркою дипломатичних норм, установлених відповідно до Конвенції ООН "Проти міжнародної організованої злочинності". Протокол є одним із трьох протоколів, прийнятих на додаток до цієї Конвенції та першим глобальним юридично обов'язковим документом з узгодженим визначенням питання про торгівлю людьми. Метою такого визначення є сприяння зближенню національних підходів до виявлення національних кримінальних злочинів, що має сприяти ефективному міжнародному співробітництву у сфері розслідування та судового переслідування у випадках торгівлі людьми. Додаткова мета цього Протоколу полягає в захисті та наданні допомоги жертвам торгівлі людьми із забезпеченням повної поваги їхніх прав як людини. Протокол набрав чинності 25.12.2003 р. та був підписаний 117 країнами. Україною Протокол було ратифіковано 21.05.2004 р.

Відповідно до Протоколу, торгівля людьми розглядається як: вербування, перевезення, передавання, приховування або одержання людей шляхом погрози або застосування сили, або інших форм примусу, викрадення, шахрайства, обману, зловживання владою чи вразливістю положення, або за рахунок надання або отримання платежів чи прибутку для одержання згоди особи, яка має контроль над іншою особою, з метою експлуатації. Така експлуатація включає, як мінімум, експлуатацію інших осіб шляхом проституції або інших форм сексуальної експлуатації, примусову працю або послуги, рабство або дії, подібні до рабства, підневільний стан або вилучення органів. Згода жертви торгівлі людьми на заплановану експлуатацію не вважається дійсною за умови використання будь-якого із зазначених вище засобів впливу.

Згідно з цим Протоколом, а також відповідним Федеральним Законом США – "Акт про захист жертв торгівлі людьми" (US Trafficking Victims Protection Act – TVPA), – людина вважається жертвою торгівлі людьми незалежно від того, чи народилася вона в стані рабства або з неї зробили раба, чи погоджувалася вона працювати на торговця людьми і чи здійснювала протиправні дії безпосередньо внаслідок свого підневільного стану.

Національний рівень. У своїй діяльності щодо надання допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, керуються Конституцією України; Кримінально-процесуальним кодексом України; Цивільним кодексом України; Законами України "Про ратифікацію Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітрю)", "Про ратифікацію Факультативного протоколу до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії" та "Про ратифікацію Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми", "Про протидію торгівлі людьми", "Про соціальні стандарти та соціальні гарантії", "Про соціальні послуги", "Про

охорону дитинства", "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю", "Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей", "Про імміграцію", "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства", "Про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві"; постановами Кабінету Міністрів України від 9 червня 1997 р. № 565 "Про Типове положення про притулок для дітей служби у справах дітей", від 23 квітня 2003 р. № 569 "Про затвердження Порядку повернення до України позбавлених батьківського піклування дітей, які є громадянами України", від 28 січня 2004 р. № 87 "Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної реабілітації дітей", від 12 травня 2004 р. № 608 "Про затвердження Типового положення про центр соціально-психологічної допомоги", від 24 вересня 2008 р. "Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини", від 29 грудня 2009 р. № 1417 "Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)", від 18 січня 2012 р. № 29 "Про національного координатора у сфері протидії торгівлі людьми", від 18 квітня 2012 р. № 303 "Про затвердження Положення про створення та функціонування Єдиного державного реєстру злочинів торгівлі людьми", від 21 березня 2012 р. № 350 "Про затвердження Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року", від 3 травня 2012 р. № 354 "Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 5 вересня 2007 р. № 1087", від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", від 25 липня 2012 р. № 660 "Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми", від 22 серпня 2012 р. № 783 "Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми", від 18 березня 2015 р. № 121 "Про внесення змін до Державної цільової соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2015 року", від 07 жовтня 2015 року "Про схвалення Концепції Державної соціальної програми протидії торгівлі людьми на період до 2020 року";

наказами Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 27 травня 2010 р. № 1480 "Про затвердження Порядку здійснення центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді соціального інспектування сімей, дітей та молоді, які перебувають у складних життєвих обставинах", зареєстровано в Міністерстві юстиції України від 28 липня 2010 р. за № 569/17864, від 25 квітня 2008 р. № 1795 "Про затвердження Порядку здійснення соціального супроводу центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді сімей та осіб, які опинилися у складних життєвих обставинах", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 29 травня 2008 р. за № 471/15162; наказами Міністерства соціальної політики України від 18 червня 2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 р. за № 1133/21445, від 14 вересня 2012 р. № 577 "Про затвердження форми відомості про виплату одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1677/21989, від 14 вересня 2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991, іншими нормативно-правовими актами.

РОЗДІЛ 2. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ ПОСТРАЖДАЛИХ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ ОСІБ

Торгівля людьми є одним із найбільших злочинів проти людини, вона позбавляє людину одного з головних її прав – свободи, руйнує принцип рівної гідності всіх людей та верховенства права.

Відповідно до ст. 1 Закону України "Про протидію торгівлі людьми", особа вважається постраждалою від торгівлі людьми, якщо вона стала об'єктом торгівлі людьми й визнана такою. Відповідно до положень цього Закону, під торгівлею людьми розуміється здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи.

Таким чином, на відміну від базових міжнародних норм щодо поняття жертв торгівлі людьми, вітчизняне законодавство трактує це поняття в прямому, тобто більш вузькому, значенні.

Виходячи з норм міжнародного підходу до цього ганебного для людства явища вважається, що в його основі знаходяться різноманітні форми поневолення, а не види діяльності, пов'язані з переміщенням людей через кордони держав. Таким чином, торгівля людьми здійснюється з метою їх поневолення, основними формами якого вважають: примусову працю; сексуальну експлуатацію; працю за борги; боргове рабство серед трудових мігрантів; підневільне домашнє служіння; примусову дитячу працю; використання дітей як солдат; сексуальну експлуатацію дітей.

Визначення торгівлі людьми та її масштаби. В Законі України «Про протидію торгівлі людьми» визначено, що торгівля людьми - це здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої

залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином.

За даними міжнародних експертів, щороку у світі близько 600-800 тис. осіб потрапляють в рабство. За оцінками Центру безпеки людини, цей показник значно більший і дорівнює 4 млн. осіб. Згідно з дослідженнями Міжнародної організації праці (МОП), близько 12,3 млн. людей у світі займаються примусовою працею, в т.ч. 2.4 мільйони - в результаті торгівлі людьми.

Торгівля людьми як кримінальне явище має особливість пристосуватися до нових умов життя, міняти свої форми і методи залежно від економічної її соціальної ситуації в кожній конкретній країні та у світі взагалі. Тому з часом з'являються нові тенденції та форми торгівлі людьми.

Торгівля людьми може відбуватися у таких формах.

Рабство - це таке становище чи стан особи, по відношенню до якої використовують деякі або всі права, притаманні праву власності.

Залучення у боргову кабалу - фактичне приведення особи в стан повної рабської залежності від іншої особи. Експлуатація такої особи триває до тих пір, поки вона не відпрацює свій „борг" (у більшості випадків - ціну, яку за неї було сплачено та витрати пов'язані з її утриманням).

Використання у порнобізнесі - це фактичне використання людини для створення предметів порнографічного характеру, незалежно від її ролі в даному процесі.

Втягнення у злочинну діяльність - це дії, пов'язані з безпосереднім психічним чи фізичним впливом на особу та вчинені з метою викликання у неї прагнення взяти участь в одному чи кількох злочинах. При цьому можуть використовуватись різноманітні засоби впливу.

Усиновлення або удочеріння в комерційних цілях - це оформлення спеціальним юридичним документом батьківської опіки над дітьми, позбавленими батьківського піклування, з метою подальшого їх використання для отримання доходів (у жебракуванні, занятті азартними іграми чи для

подальшого укладання щодо них угод, пов'язаних з фактичною передачею права власності).

Використання у збройних конфліктах - використання особи для виконання нею бойових завдань, пов'язаних з поваленням державної влади або порушенням суверенітету і територіальної цілісності інших держав тощо.

Проведення дослідів над людиною без її згоди - це дії, вчинювані без дозволу людини, фізіологічний або психічний вплив на її організм із застосуванням методів, що не є допущені МОЗ України до загального застосування, тобто є експериментальним.

Види експлуатації:

Сексуальна експлуатація - це один з видів експлуатації праці людини, зокрема у сфері проституції (здійснення природних статевих актів, у більшості випадків без засобів контрацепції, задоволення статевої пристрасті неприродним способом, вчинення будь-яких інших дій сексуального характеру з метою отримання доходів, а не на основі приязні чи особистої симпатії) чи суміжних з нею сферах.

Трудова експлуатація (примусове надання послуг) - будь-яка робота або служба, що вимагається від будь-якої особи під загрозою покарання.

Про те, що праця є примусовою, зазвичай свідчать наступні обставини:

- застосування до особи психологічного чи фізичного насильства;
- відсутність трудової угоди;
- обмеження свободи пересування особи у вільний від роботи час;
- утримання частини заробітної плати або не виплата її взагалі;
- погроза видати органам влади (працівник-нелегал, повія в країнах, де за це передбачене покарання);
- інші обставини.

Примусова вагітність - використання репродуктивних функцій організму жінки, шляхом природного або штучного запліднення без її згоди та подальше примушування жінки до виношування.

Вилучення органів - використання особи для видалення з її організму частини, яка має певну будову і спеціальне призначення (орган зору, серце, легені, печінка, нирки, підшлункова залоза з 12 - палою кишкою, селезінка тощо).

Етапи торгівлі людьми:

- 1) вербування
- 2) переміщення
- 3) передача людини
- 4) одержання людини
- 5) експлуатація

Кожен з цих етапів супроводжується рядом дій, котрі ставлять жертву все в більшу залежність від торговця людьми та підтримують здійснення усього процесу.

Першим етапом торгівлі людьми є вербування, він нерозривно пов'язаний з наступним та створює сприятливі умови для їх реалізації.

У широкому значенні вербування - це схвалення людини до згоди на її використання в якості виконавця певних видів робіт або надання послуг.

Цей етап може здійснюватися як шляхом повного чи часткового обману майбутньої жертви, так і у насильницький спосіб.

У першому випадку людині, наприклад, обіцяють працевлаштування у певній сфері, а потім змушують займатися іншою діяльністю, у другому - особа хоча і знає, чим вона буде займатися, однак її обманюють стосовно умов праці або країни призначення, у третьому - застосовуються засоби примусу (в т.ч. викрадення), коли людина не може виявляти свою волю.

Вербування може здійснюватися різними шляхами:

- через оголошення про працевлаштування або навчання за кордоном в ЗМІ чи Інтернет;
- через туристичні, шлюбні, модельні агенції, фірми з працевлаштування за кордоном;
- через листування («наречена по пошті»);

- через спеціалізовані сайти;
- через фізичних осіб-вербувальників (свах, колишніх постраждалих від торгівлі людьми, "випадкових" знайомих);
- через близьке оточення (друзів, знайомих, сусідів).

Вербувальники дають брехливі обіцянки і надії, намагаються представити роботу за кордоном як єдиний спосіб заробити необхідні гроші. Вони також можуть запропонувати фінансову допомогу по оформленню проїзних документів, віз тощо. Таким чином, майбутня жертва вже підпадає під економічну залежність.

Зробивши свою роботу, вербувальники передають жертву до рук перевізників.

Переміщення людини - це зміна місця її перебування. Шляхом перевезення та іншого переміщення її як через державний кордон країни, так і в межах території країни.

Воно може бути відкритим чи таємним, примусовим чи добровільним, легальним чи нелегальним. Нерідко жертв переміщення укривають (переховують в спеціальних приміщеннях, не випускають за територію, змінюють зовнішність).

Наступний етап торгівлі людьми - передача людини, яка є об'єктом торгівлі, до рук покупця або його представників. Таким чином, здійснюється акт купівлі-продажу, в результаті якого жертва переходить у власність іншої людини.

Кінцевим етапом торгівлі людьми є експлуатація людини.

Щоб змусити людину підкоритися, торгівці використовують різні методи: вилучають документи, ставлять у боргову кабалу (жертва повинна відпрацювати «витрачені» на неї гроші, сплачувати за житло, їжу), обкладають великими штрафами, застосовують фізичне насилля, катують, погрожують, шантажують, обмежують свободу пересування та спілкування тощо.

Жертвою торгівлі людьми може стати будь - яка особа незалежно від статі, віку, рівня освіти, соціального статусу.

Особи, які відносяться до групи ризику потрапляння у ситуацію торгівлі людьми:

- діти, зокрема діти-сироти, діти позбавлені батьківського піклування, діти з малозабезпечених сімей, безпритульні та бездоглядні діти, діти з особливими потребами;
- безробітні особи працездатного віку;
- особи з сільської місцевості;
- особи з низьким рівнем доходів;
- особи, які працюють за кордоном, насамперед нелегально;
- особи, які нелегально виїжджають за кордон або нелегально в'їхали чи перебувають на території України;
- особи, які користуються послугами зі знайомства, в тому числі за кордоном, посередництва в укладанні шлюбів та створення сім'ї;
- особи, які займаються модельною діяльністю;
- особи, які працюють у сфері розваг;
- особи, які займаються проституцією;
- особи, які раніше постраждали від торгівлі людьми.

Найчастіше жертвами торгівлі людьми стають молоді жінки 18-26-річного віку, переважно неодружені, самотні матері, які самі виховують дітей або розлучені жінки з базовою середньою освітою або середньою професійною, здебільшого з невеликих міст України. Рівень їх матеріального добробуту можна оцінити, як низький і дуже низький. Що стосується чоловіків то більшість з них одружені, віком 31-60 років, які виїжджають з метою заробити грошей за короткий термін для забезпечення належного рівня життя своєї родини. Рівень освіти у них переважно такий же як і у жінок. Діти, що потрапляють в тенета торгівців здебільшого особи віком від 13 до 18 років, переважну більшість з них становлять молоді дівчата, які найчастіше походять

з неповних та неблагополучних сімей, також до цієї категорії входять діти сироти та діти, які не мають належного догляду і які належать самі собі.

Суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, (далі – суб'єкти) є:

Мінсоцполітики та управління (відділи) праці та соціального захисту населення обласних (міських, районних) державних адміністрацій, Міністерство соціальної політики Автономної Республіки Крим;

МВС та територіальні підрозділи МВС України;

МЗС;

Мін'юст;

МОЗ та управління (відділи) охорони здоров'я обласних (міських, районних) державних адміністрацій, Міністерство охорони здоров'я Автономної Республіки Крим;

МОНмолодьспорт та управління (відділи) освіти і науки обласних (міських, районних) державних адміністрацій, Міністерство освіти і науки, молоді та спорту Автономної Республіки Крим;

Адміністрація Держприкордонслужби України та органи охорони державного кордону;

ДМС та територіальні органи та підрозділи міграційної служби;

СБУ та регіональні органи СБУ;

дипломатичні представництва та консульські установи України за кордоном;

управління (відділи) у справах сім'ї, молоді та спорту обласних (міських, районних) державних адміністрацій;

служби у справах дітей обласних (міських, районних) державних адміністрацій;

республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні, міські, районні, районні у містах, сільські та селищні центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді;

заклади охорони здоров'я;

дошкільні, загальноосвітні, професійно-технічні та позашкільні навчальні заклади;

обласні (міські, районні, райони у містах) центри зайнятості;

виконавчі органи сільських, селищних, міських, районних у містах рад;

територіальні центри соціального обслуговування;

центри соціально-психологічної допомоги;

притулки для дітей служби у справах дітей;

центри соціально-психологічної реабілітації дітей;

міжнародні, громадські організації, фізичні та юридичні особи (за згодою).

Законодавство України про протидію торгівлі людьми поширюється на громадян України, які постраждали від торгівлі людьми в межах України або за кордоном та іноземців або осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми на території України.

Відповідно до норм чинного Кримінального процесуального кодексу України, досудове розслідування кримінальних правопорушень, передбачених ст. 149 Кримінального кодексу України ("Торгівля людьми або інша незаконна угода щодо людини"), здійснюється слідчими органів внутрішніх справ.

Обмін інформацією з питань переслідування осіб, які вчиняють злочини, пов'язані з торгівлею людьми, здійснюється безпосередньо між правоохоронними органами України та іноземних держав у рамках чинних дво- та багатосторонніх угод, зокрема Протоколу від 15.11.2000 р. Про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї, що доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності.

Для організації ефективної роботи щодо надання допомоги, особам, які постраждали від торгівлі людьми, протидії та припинення кримінальних правопорушень у цій сфері в структурі МВС України діє Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаним з торгівлею людьми, Міністерства внутрішніх справ України (далі – ДБЗПТЛ, Департамент), що є самостійним структурним

підрозділом апарату МВС України, який належить до кримінальної міліції та відповідно до законодавства України забезпечує реалізацію державної політики у сфері боротьби з кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, нелегальною міграцією, та правопорушеннями у сфері суспільної моралі.

Положення про Департамент боротьби зі злочинами, пов'язаним з торгівлею людьми МВС України затверджено наказом Міністерства внутрішніх справ № 841 від 31 серпня 2013 року.

У своїй діяльності ДБЗПТЛ керується Конституцією України, Кримінальним і Кримінальним процесуальним кодексами України, Законами України "Про міліцію", "Про оперативно-розшукову діяльність", "Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю", "Про засади запобігання і протидії корупції", "Про центральні органи виконавчої влади", Положенням про Міністерство внутрішніх справ України, затвердженого Указом Президента України від 06 квітня 2011 року № 383, а також іншими законами України, актами Президента України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правовими актами Міністерства внутрішніх справ України, у тому числі цим Положенням.

ДБЗПТЛ спільно з головними управліннями, управліннями МВС України в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі (далі - ГУМВС, УМВС) забезпечує ефективну діяльність територіальних управлінь (відділів) боротьби зі злочинами, пов'язаними з торгівлею людьми (далі - підрозділи БЗПТЛ).

Діяльність ДБЗПТЛ ґрунтується на принципах законності, гуманізму, поваги до особи, справедливості та максимального забезпечення прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб.

Основні завдання ДБЗПТЛ:

участь у формуванні та забезпеченні реалізації державної політики у боротьбі з адміністративними та кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з торгівлею людьми, незаконною легалізацією іноземців та у сфері суспільної моралі;

своєчасне припинення адміністративних та кримінальних правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, незаконною легалізацією іноземців та у сфері суспільної моралі;

аналіз, прогнозування криміногенних процесів у сфері протидії торгівлі людьми та суспільної моралі, незаконної легалізації іноземців та своєчасне інформування про них керівництва МВС України та інших органів виконавчої влади;

виявлення причин і умов, які сприяють учиненню правопорушень, пов'язаних з торгівлею людьми, незаконною легалізацією іноземців та у сфері суспільної моралі, вжиття заходів щодо їх усунення.

Комплексний підхід до боротьби з торгівлею людьми передбачає попередження торгівлі людьми, переслідування осіб, які вчиняють цей злочин або сприяють його вчиненню, а також зміцнення і захист прав осіб, постраждалих від торгівлі людьми. Торгівля людьми є не лише кримінальним злочином, але й має серйозні гуманітарні наслідки як для жертв торгівлі, так і для державних установ і неурядових організацій, що діють у галузі прав людини.

Дипломатичні представництва та консульські установи України у разі необхідності забезпечують громадян України відповідними документами для повернення в Україну, надають необхідну консультаційну і правову допомогу та вживають необхідних заходів щодо їх повернення в Україну.

У разі відсутності у громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, коштів для повернення в Україну дипломатичні представництва та консульські установи України сприяють поверненню їх в Україну.

Під поверненням в Україну громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, розуміється комплекс заходів, спрямованих на організацію повернення громадян України, які постраждали від торгівлі людьми на території іншої держави, на територію України.

Кабінетом Міністрів України затверджено порядок формування і використання закордонними дипломатичними установами України коштів державного бюджету для здійснення заходів щодо захисту прав та інтересів громадян України за кордоном. Для реалізації положень цієї статті стосовно конкретного громадянина України не має значення, на території якої держави щодо нього було вчинено дії, які дозволяють визнати його особою, що постраждала від торгівлі людьми. Їх може бути вчинено стосовно постраждалого в Україні, будь-якій іноземній державі, в кількох країнах, а також в межах консульського округу, у яких консульська установа виконує свої функції, чи поза ними тощо. Значення не має й те, чи ставала особа (громадянин України, який постраждав від торгівлі людьми) в передбаченому законодавством порядку на облік у консульській установі України.

Кінцевою метою здійснення передбачених коментованою статтею заходів щодо повернення громадян України, що постраждали від торгівлі людьми, є забезпечення їх в'їзду на законних підставах на територію України.

Вітчизняним законодавством встановлено, що документами, які дають право в'їзду в Україну та посвідчують особу громадянина України під час перебування за її межами, є: паспорт громадянина України для виїзду за кордон; проїзний документ дитини; дипломатичний паспорт; службовий паспорт; посвідчення особи моряка.

Перетинання громадянами України державного кордону України здійснюється в пунктах пропуску через державний кордон України після пред'явлення одного із зазначених документів. У разі втрати громадянином України, який постраждав від торгівлі людьми, документів, що дають право на виїзд з України та посвідчують особу під час перебування за її межами (якщо вони були незаконно вилучені в нього чи знищені особами, які вчинили

стосовно такого громадянина злочин торгівлі людьми), а також якщо строк дії таких документів закінчився або встановлено, що вони є недійсні з інших причин, документом, що підтверджує громадянство України і дає право на в'їзд в Україну, є посвідчення особи на повернення в Україну. Це посвідчення оформляється і видається дипломатичними представництвами та консульськими установами України в інших державах.

Забезпечення за наявності вказаних вище підстав громадянина України, що постраждав від торгівлі людьми, вказаним посвідченням є обов'язком дипломатичної установи України за кордоном.

Для отримання посвідчення заявником (громадянином України) має бути подано: документ (протокол, довідку тощо), виданий компетентними органами країни перебування, що підтверджує факт звернення заявника з приводу втрати проїзного документа, або документ, що дає громадянину України право на виїзд з України та посвідчує особу під час перебування за її межами, якщо строк дії такого документа закінчився або встановлено, що він є недійсним з інших причин; заяву-анкету встановленого зразка; дві кольорові фотокартки розміром 3,5 x 4,5 см; документи, які дозволяють ідентифікувати особу заявника, установити його місце проживання в Україні та підтвердити належність до громадянства України; свідоцтво про народження дитини в разі внесення даних про дитину до посвідчення та дві її кольорові фотокартки розміром 3,5 x 4,5 см (для дітей віком від 5 до 16 років).

При наданні заявником вищезазначених документів посвідчення має бути оформлене в день подання громадянином відповідної заяви та видане без попереднього запиту до органів внутрішніх справ та ДМС України за місцем проживання такого заявника в Україні.

У разі відсутності в громадянина України, який постраждав від торгівлі людьми, документів, що посвідчують його особу та підтверджують належність до громадянства України, дипломатичне представництво або консульська установа України в день подання відповідної заяви-анкети надсилає запит установленої форми до органів Державної міграційної служби України за

місцем реєстрації заявника в Україні (відповідно до інформації, наданої заявником) з метою підтвердження його належності до громадянства України та ідентифікації особи за фотокарткою. Запити надсилаються безпосередньо до органів та підрозділів ДМС України, які розглядають їх у терміновому порядку і протягом трьох діб з моменту отримання запиту надсилають відповідь до дипломатичного представництва або консульської установи України відповідними засобами зв'язку.

Якщо громадянин України, який втратив паспорт, виїхав за межі України з неповнолітніми дітьми, відомості про яких було внесено до його паспорта, необхідно також отримати підтвердження територіальних підрозділів ДМС України про факт унесення таких відомостей до його паспортного документа.

Строк дії посвідчення особи на повернення в Україну визначається консульською посадовою особою, відповідальною за його видачу, виходячи з реальної можливості повернення пред'явника посвідчення в Україну, але не може перевищувати 30 днів, якщо інше не передбачено чинними міжнародними договорами України. У разі хвороби, нещасного випадку та інших поважних причин строк дії посвідчення може бути продовжено іншим дипломатичним представництвом чи консульською установою на шляху прямування пред'явника посвідчення до України на термін, необхідний для повернення заявника на територію України, але не більше 30 днів. Про це в місці, відведеному для особливих відміток, робиться відповідний запис, який засвідчується підписом консульської посадової особи і скріплюється малою гербовою печаткою.

Термін дії посвідчення особи на повернення в Україну може бути продовжено не більше одного разу. Консульська посадова особа, яка продовжила строк дії посвідчення, повинна письмово поінформувати про цей факт дипломатичне представництво чи консульську установу, яка видала посвідчення.

На підставі звернення міністерства закордонних справ або іншого компетентного органу іноземної держави посвідчення може бути оформлене і видане на ім'я громадянина України, щодо якого прийнято рішення про реадмісію, якщо це передбачено міжнародним договором України, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. За загальним правилом, за оформлення та видачу посвідчення стягується консульський збір згідно з чинними тарифами, причому за оформлення та видачу посвідчення подвійна ставка консульського збору (за терміновість) не застосовується.

Водночас, у разі наявності обставин, що доводять неспроможність громадянина сплатити консульський збір за видачу посвідчення, в тому числі у разі відсутності у громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, грошових коштів, керівником дипломатичного представництва або консульської установи України може бути прийняте рішення про видачу такому громадянину посвідчення без стягнення консульського збору. Таке рішення оформлюється у вигляді резолюції, яка накладається на письмовому зверненні заявника з клопотанням про звільнення від сплати консульського збору.

За видачу посвідчення на звернення міністерства закордонних справ або іншого компетентного органу іноземної держави консульський збір не справляється.

Закордонні дипломатичні установи України повинні вживати заходів щодо недопущення депортації громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, та застосування до таких осіб встановлених законодавством відповідної держави примусових процедур (затримання, арешту, утримання під вартою тощо).

У разі застосування таких процедур дипломатичне представництво або консульська установа, крім заходів, спрямованих на їх припинення, повідомляють рідним громадянина про вказані обставини.

У випадку затримання або арешту громадянина України консул з'ясовує обставини справи через компетентні органи відповідної країни, вживає заходів

задля належного додержання законодавства країни перебування щодо затриманого та утримання його в умовах, які відповідають вимогам гігієни та санітарії. У разі виникнення непередбачених ситуацій (хвороба, травма, нещасний випадок) консульство повинне надати потерпілому громадянину України інформацію щодо адрес і телефонів лікарень і закладів, де надається допомога, сповістити рідних в Україні про подію, що трапилася з особою.

Водночас, консульські установи та посадові особи не можуть виконувати обов'язки адвокатів, приватних консультантів, туристичних агентств, перекладачів тощо. Консул не уповноважений надавати послуги із працевлаштування, отримання дозволу на проживання або іноземного громадянства.

Консультаційна й правова допомога громадянам України, які постраждали від торгівлі людьми, може полягати в наданні їм дипломатичними представництвами та консульськими установами України інформації про їх права та гарантії їх дотримання, встановлені цим та іншими національними й міжнародними нормативно-правовими актами, про способи повернення в Україну, забезпечення безпеки під час повернення в Україну.

Сприяння поверненню в Україну її громадянам, які не мають коштів для цього, може здійснюватися закордонними дипломатичними установами України, зокрема, шляхом звернень до національних або іноземних юридичних осіб, які здійснюють міждержавні перевезення пасажирів (авіакомпаній, пароплавств, автопідприємств тощо) про перевезення вказаних осіб на територію України, залучення до цієї діяльності міжнародних, неурядових організацій. Крім того, таке сприяння може полягати в допомозі щодо оформлення транзитних віз, у наданні коштів на проїзд, харчування, негайне медичне обслуговування вказаних осіб. Фінансування закордонними дипломатичними установами України вказаних заходів здійснюється в межах, установлених Державним бюджетом України.

РОЗДІЛ 3. ПРОЦЕДУРНІ ПИТАННЯ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТА ПОВЕРНЕННЯ ОСІБ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Суб'єкт, який виявив особу, яка постраждала від торгівлі людьми або якому в результаті його діяльності стало відомо про постраждалу особу, за згодою такої особи або її законного представника направляє постраждалу особу до відповідального підрозділу місцевої держадміністрації.

Особа, яка постраждала від торгівлі людьми або її законний представник звертається за наданням допомоги до відповідального підрозділу місцевої держадміністрації за місцем перебування особи.

Слід мати на увазі, що повідомлення даних, які можуть стосуватися обставин щодо особи, яка постраждала від торгівлі людьми без її згоди може суперечити принципіві про нерозголошення відомостей, що стосуються особистого життя людини, принижують її честь і гідність.

У разі коли особа постраждала від торгівлі людьми за кордоном, вона може звернутися за допомогою до дипломатичних представництв та консульських установ України за кордоном.

Звернутися особа, яка постраждала від торгівлі людьми до консульської установи України може: особисто або зателефонувати, передати інформацію через третю особу, гуманітарну організацію, офіційну установу або неурядову правозахисну організацію; передати звернення факсом чи поштою (у зверненні має бути зазначено прізвище, ім'я, по батькові, місце проживання громадянина, контактний телефон (факс), громадянство та викладено, по можливості детально, суть проблеми, звернення повинно бути підписано заявником з зазначенням дати); направити своє звернення електронним зв'язком на адресу консульства.

Дипломатичні представництва та консульські установи України у разі необхідності забезпечують громадян України відповідними документами для повернення в Україну, надають необхідну консультаційну і правову допомогу та вживають необхідних заходів щодо їх повернення.

У разі відсутності у громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, коштів для повернення в Україну дипломатичні представництва та консульські установи України сприяють поверненню їх в Україну.

У разі коли постраждала особа не в змозі самотійно пересуватися з будь-якої причини (інвалід, хвора, поранена) або стан особи загрожує її життю чи безпеці оточуючих, суб'єкт, який виявив таку особу, зобов'язаний невідкладно забезпечити надання їй першочергової медичної допомоги та у разі потреби розміщення у відповідному закладі охорони здоров'я.

Під час надання необхідної медичної допомоги закладом охорони здоров'я надається постраждалій особі інформація про набуті хвороби та їх імовірні причини, лікування та інші питання, пов'язані з репродуктивним та психічним здоров'ям, якщо це стосується справи.

Після надання необхідної медичної допомоги (лікування) заклад охорони здоров'я за згодою постраждалої особи або її законного представника направляє особу до відповідального підрозділу та подає йому медичні висновки щодо обстеження та лікування особи¹.

За зверненням постраждалої особи або її законного представника посадова особа відповідального підрозділу інформує мовою, якою володіє така особа (у разі необхідності із залученням перекладача)² про можливість отримання допомоги³, види такої допомоги, умови та порядок їх надання (в тому числі про отримання: інформації щодо своїх прав та можливостей;

¹ Кожну особу треба повідомити про її право отримати копії своїх медичних документів та записів про стан здоров'я, зокрема діагностичних результатів аналізів: рентген, лабораторні аналізи, рекомендації щодо лікування.

² За потреби перекладач залучається на всіх стадіях процесу. Особливу увагу слід приділити підбору кваліфікованого перекладача. Потрібно уважно перевірити всіх осіб, яких залучають як перекладачів для роботи з постраждалими з точки зору безпеки для осіб, які постраждали від торгівлі людьми. Перекладач повинен бути ознайомлений з принципами роботи з особами, які постраждали від торгівлі людьми і неухильно їх дотримуватися. Також перекладач повинен пройти відповідне навчання та бути проінструкованим щодо роботи з особами, які постраждали від торгівлі людьми, мати відповідні знання з вирішення питань протидії торгівлі людьми, розуміти проблеми гендерної та расової дискримінації та володіти термінологією в питаннях протидії торгівлі людьми. За матеріалами Посібника МОМ з питань надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми – К.: Тютюкін, 2009. та посібника "Рекомендації ВОЗ стосовно дотримання етики та гарантування безпеки при проведенні інтерв'ю з жінками, що постраждали внаслідок торгівлі людьми" / Циммерман К. і Шарлот В, 2003.

³ Іноземці, які є постраждалими від торгівлі людьми, або особи без громадянства часто не розуміють законів та мови країни свого перебування. Вони можуть не вважати себе жертвами торгівлі людьми та експлуатації, не усвідомлювати, що їхній випадок є "торгівлею людьми" та взагалі не знати про свої права як жертви і можливості отримати допомогу від державних установ.

медичної, психологічної, правової та іншої допомоги, тимчасового розміщення у закладах допомоги для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, безоплатне отримання послуг перекладача; тимчасове перебування в Україні в порядку, встановленому законодавством, можливість звернення до органів внутрішніх справ щодо захисту прав і свобод, забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, вжиття правових заходів для захисту особи, якщо вона виступає свідком; репатріації або залишення в Україні іноземців та осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми).

У разі коли постраждала особа не зверталася та не бажає співпрацювати з органами внутрішніх справ, відповідальний підрозділ подає до органу внутрішніх справ інформацію про вчинення злочину з поміткою про відмову особи співпрацювати з відповідними органами.

Орган внутрішніх справ розглядає зазначену інформацію та здійснює в установленому законодавством порядку відповідні заходи.

У разі відсутності у постраждалої особи документів, що посвідчують особу, відповідальний підрозділ звертається до територіального органу або підрозділу ДМС, який терміново здійснює заходи щодо відновлення або видачі таких документів⁴.

Відповідальний підрозділ протягом двох робочих днів з дня звернення постраждалої особи, яка є іноземцем або особою без громадянства письмово повідомляє про особу територіальний орган або підрозділ ДМС⁵.

Територіальний орган або підрозділ ДМС у разі відсутності у постраждалої особи, яка є іноземцем або особою без громадянства, документів, що підтверджують її громадянство, підданство або країну постійного проживання чи право на постійне проживання на території відповідної країни, надсилає до країни походження такої особи запит щодо встановлення її особи

4 ДМС України відповідно до покладених на неї завдань: здійснює оформлення і видачу громадянам України, які постійно проживають в Україні, документів, що посвідчують особу та підтверджують громадянство (пп.10 п 4. Указу Президента України від 6 квітня 2011 року N 405/2011 «Питання Державної міграційної служби України»).

5 ДМС України відповідно до покладених на неї завдань здійснює оформлення і видачу іноземцям та особам без громадянства документів для тимчасового перебування або постійного проживання в Україні (пп.8 п 4. Указу Президента України від 6 квітня 2011 року N 405/2011 «Питання Державної міграційної служби України»).

та підтвердження громадянства або підданства, про результати розгляду якого інформує відповідальний підрозділ.

Процедура встановлення статусу розпочинається з подання особою, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, заяви (далі — заява) до місцевої держадміністрації за місцем перебування. Форма заяви затверджена наказом Міністерства соціальної політики України від 18 червня 2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 р. за № 1133/21445.

Іноземець або особа без громадянства, яка не володіє українською або російською мовою, заповнює заяву з перекладачем.

Заяви реєструються у відповідному журналі за формою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України від 18 червня 2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 р. за № 1133/21445, а особам, які їх подали, повідомляється про можливість одержання допомоги та її види.

У разі звернення для встановлення статусу особи, яка органами внутрішніх справ чи судом визнана потерпілою від злочину, пов'язаного з

торгівлею людьми, або цивільним позивачем у справі на підставі винесеної постанови чи ухвали, або особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території іншої держави, що підтверджено результатами розслідування відповідних органів такої держави, заява зазначеної особи приймається без проведення співбесіди посадовою особою.

У разі коли особа, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, в заяві зазначила про потребу в наданні їй притулку, медичної, психологічної та іншої допомоги, місцева держадміністрація, а також суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми та безпосередньо виявили таку особу під час виконання своїх функціональних обов'язків, невідкладно здійснюють заходи щодо забезпечення надання такій особі притулку, медичної, психологічної та іншої допомоги.

Для забезпечення потреб постраждалої особи в тимчасовому притулку, відповідальний підрозділ направляє таку особу до територіального центру соціального обслуговування (надання соціальних послуг) або центру соціально-психологічної допомоги. Умови перебування та надання послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, діючою мережею територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), регулюються положеннями про зазначені заклади.

Якщо постраждала особа не може бути розміщена в зазначеному закладі у зв'язку з відсутністю вільних місць або з інших причин, а також у разі відсутності такого закладу в регіоні, відповідальний підрозділ залучає до співпраці громадські або міжнародні організації, які можуть надати такій особі послуги з розміщення.

Забороняється утримування особи – іноземця або особи без громадянства, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, в установах тимчасового тримання, крім обумовлених

законом випадків, та видворення⁶ її за межі України до встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

Після отримання заяви про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, посадова особа направляє постраждалу особу до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді за місцем перебування.

Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводить протягом п'яти робочих днів оцінку потреб постраждалої особи, забезпечує надання особі необхідних послуг, зокрема юридичних, психологічних, медичних та медико-консультативних, а також сприяє реалізації прав постраждалої особи на отримання соціальних виплат, працевлаштування, повернення до країни походження тощо.

При здійсненні оцінки потреб враховується вік, стать,⁷ стан здоров'я, рівень освіти або досвід роботи осіб, які постраждали від торгівлі людьми.

Оцінка потреб постраждалої особи – іноземця або особи без громадянства та надання їй необхідних послуг здійснюється із залученням, у разі необхідності, перекладача, наявність якого забезпечує місцева держадміністрація.

Оцінка потреб постраждалої особи, проводиться за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 14.09.2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991.

⁶ Примусове видворення не застосовується до іноземців та осіб без громадянства, на яких поширюється дія Закону України "Про протидію торгівлі людьми" відповідно до постанови Пленуму Вищого Адміністративного Суду України від 25.06.2009 N 1 «Про судову практику розгляду спорів щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, примусового повернення і примусового видворення іноземця чи особи без громадянства з України та спорів, пов'язаних із перебуванням іноземця та особи без громадянства в Україні».

⁷ Практичне надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми свідчить, що жінки потребують здійснення більш ширшого спектру лікувально-оздоровчих заходів, консультацій з збереження і зміцнення здоров'я, психологічної підтримки, чоловіки – медичного обстеження і лікування та послуг з працевлаштування.

Під час звернення постраждалої особи або її законного представника безпосередньо до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді центр проводить оцінку її потреб та повідомляє відповідальний підрозділ про таку особу.

Іноземцю або особі без громадянства, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території України, місцевою держадміністрацією протягом двох робочих днів від дати подання заяви про встановлення статусу видається довідка про звернення іноземця або особи без громадянства щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми за формою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми"⁸.

Посадова особа місцевої державної адміністрації направляє особу – іноземця або особу без громадянства, у разі необхідності, до територіального органу або підрозділу ДМС для здійснення процедури реєстрації на підставі довідки про звернення щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми. У разі необхідності забезпечує супровід зазначеної особи.

Наступним кроком у встановленні статусу є проведення посадовою особою протягом трьох робочих днів⁹ з дати подання заяви співбесіди з особою, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, та заповнення опитувального листа згідно з формою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми". При проведенні співбесіди посадовою особою вживаються заходи щодо запобігання повторної віктимізації та психологічного травмування особи.

⁸ Спеціальне законодавство щодо іноземців зосереджує увагу, в першу чергу, на умовах легалізації їх перебування в Україні (а також в'їзду до та виїзду з її території), як це передбачено законами "Про імміграцію" та "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства". Стаття 4 Закону "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства" визначає підстави для перебування іноземців та осіб без громадянства на території України.

⁹ Співбесіда проводиться у триденний термін з дати подання заяви для надання можливості особі, яка постраждала від торгівлі людьми, прийти в більш стабільний психологічний стан. Етичні норми вимагають, що навіть якщо особа, погоджується на співбесіду, її не проводити, якщо відповідальна особа передбачає можливі негативні наслідки для психологічного стану постраждалої особи. Крім того, якщо постраждала особа нервує, збуджується під час проведення співбесіди треба зробити паузу, перепочити.

Під час проведення співбесіди посадова особа надає пояснення, що метою співбесіди є пошук оптимальних шляхів надання допомоги і захисту особі, яка постраждала від торгівлі людьми. У разі необхідності потрібно дати час обдумати відповідь особі, яка постраждала від торгівлі людьми, переконати її, що під час опитування не існує правильних або неправильних відповідей, запитання є стандартними і однаковими для всіх.

За бажанням особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, під час проведення співбесіди можуть бути присутні члени її родини або інші особи.

У разі проведення співбесіди із законним представником недієздатної особи¹⁰, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, до співбесіди залучається перекладач (у разі потреби), психолог, педагогічний працівник або адвокат, про що робиться відмітка в опитувальному листі.

У разі неможливості проведення співбесіди з особою, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, через її хронічне психічне захворювання, тимчасовий розлад психічної діяльності, недоумство або інший хворобливий психічний стан опитувальний лист заповнюється посадовою особою на підставі особистих спостережень, показань свідків або інших даних.

Посадова особа, яка проводить співбесіду, оформляє розписку про нерозголошення відомостей, які їй стали відомі під час проведення співбесіди, за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати

¹⁰ Відповідно до ст. 30 Цивільного кодексу України цивільну дієздатність має фізична особа, яка усвідомлює значення своїх дій та може керувати ними. Цивільною дієздатністю фізичної особи є її здатність своїми діями набувати для себе цивільних прав і самостійно їх здійснювати, а також здатність своїми діями створювати для себе цивільні обов'язки, самостійно їх виконувати та нести відповідальність у разі їх невиконання. Обсяг цивільної дієздатності фізичної особи встановлюється Цивільним Кодексом і може бути обмежений виключно у випадках і в порядку, встановлених законом.

Відповідно до статті 39 Цивільного кодексу України фізична особа може бути визнана судом недієздатною, якщо вона внаслідок хронічного, стійкого психічного розладу не здатна усвідомлювати значення своїх дій та (або) керувати ними. Порядок визнання фізичної особи недієздатною встановлюється Цивільним процесуальним кодексом України. Якщо суд відмовить у задоволенні заяви про визнання особи недієздатною і буде встановлено, що вимога була заявлена недобросовісно без достатньої для цього підстави, фізична особа, якій такими діями було завдано моральної шкоди, має право вимагати від заявника її відшкодування.

статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 р. за № 1133/21445¹¹.

Після проведення співбесіди особа, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, ознайомлюється з опитувальним листом та підписує його. У разі незгоди із змістом опитувального листа така особа має право надати свої зауваження в письмовому вигляді. У разі необхідності до процедури залучається перекладач.

У разі якщо особа, яка постраждала від торгівлі людьми є недієздатною, після проведення співбесіди законний представник недієздатної особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, психолог, педагогічний працівник або адвокат ознайомлюються з опитувальним листом та підписують його. У разі незгоди із змістом опитувального листа зазначені особи мають право надати свої зауваження в письмовому вигляді.

На підставі інформації, отриманої під час проведення співбесіди, посадова особа оформляє протягом двох робочих днів облікову картку особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від

¹¹ Для особи, яка постраждала від торгівлі людьми питання конфіденційності є надзвичайно важливими. Рекомендуємо завчасно, до проведення співбесіди поінформувати постраждалу особу щодо оформлення розписки про нерозголошення відомостей, які стали відомі посадовій особі під час проведення співбесіди. Це сприятиме встановлення довіри у стосунках.

торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 р. за № 1133/21445.

Відповідальний підрозділ залучає суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, до проведення у семиденний строк перевірки інформації, зазначеної в опитувальному листі, щодо її достовірності (далі — перевірка).

Обов'язково заповнюється розділ "Висновок" в опитувальному листі, де зазначається обґрунтування встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми із зазначенням підстав для встановлення такого статусу та строку, на який необхідно встановити статус ґрунтуючись на здійсненій оцінці потреб особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми.

Місцева державна адміністрація протягом двох робочих днів з дня завершення перевірки подає до Мінсоцполітики такі документи:

- 1) копію заяви;
- 2) копію документа, що посвідчує особу, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми¹²;
- 3) копію заповненого опитувального листа;
- 4) копію облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми;
- 5) копію заяви особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, до правоохоронних органів про захист своїх прав та інтересів (у разі звернення) або копію повідомлення (заяви) посадової особи до правоохоронних органів про виявлений факт торгівлі людьми;
- 6) копію зауважень особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, чи законного представника недієздатної особи, яка вважає себе

¹² Крім паспорта це може бути тимчасове посвідчення особи громадянина України, яке замінює паспорт до його видачі.

постраждалою від торгівлі людьми, перекладача, психолога та адвоката до змісту опитувального листа (у разі наявності);

7) інші документи та матеріали щодо наявності підстав для встановлення статусу (копії проїзних документів, довідку про порушення кримінальної справи, довідку про перетин державного кордону, медичні висновки тощо).

Зазначені документи розглядаються Мінсоцполітики протягом п'яти робочих днів від дати їх реєстрації. За результатами розгляду Мінсоцполітики надсилає місцевій держадміністрації лист про встановлення статусу або відмову у його встановленні з обґрунтуванням причин такої відмови.

Підставами для встановлення статусу є:

1) укладення незаконної угоди щодо особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми;

2) вербування, переміщення, переховування, передача або одержання особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, шляхом обману, шахрайства, шантажу, її уразливого стану або застосування чи погрозою застосування насильства з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи;

3) документи та матеріали, що зібрані під час проведення перевірки і підтверджують можливість встановлення статусу.

Невідповідність інформації, наданої особою, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, та інформації, зібраної під час проведення перевірки, є підставою для відмови у встановленні статусу.

Загальний строк проведення процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, не може перевищувати місячний строк з дня проведення співбесіди з особою у місцевій держадміністрації.

У разі встановлення статусу особі, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, посадова особа протягом п'яти робочих днів з дня надходження листа Мінсоцполітики видає такій особі довідку про встановлення статусу згідно з формою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми".

Після отримання іноземцем або особою без громадянства довідки про встановлення статусу довідка про звернення щодо встановлення статусу втрачає чинність¹³.

Довідка про встановлення статусу реєструється у відповідному журналі за формою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України від 18 червня 2012 р № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 за № 1133/21445.

Статус надається строком до двох років та може бути продовжений за рішенням Мінсоцполітики не більш як на один рік. Для продовження зазначеного строку місцева держадміністрація подає до Мінсоцполітики відповідне письмове обґрунтування. У разі прийняття рішення про продовження такого строку до довідки про встановлення статусу вносяться відповідні відомості.

13 Відповідно до статей 14 та 16 Закону України "Про протидію торгівлі людьми" документами, що засвідчують законність перебування іноземця або особи без громадянства на території України є довідка, що підтверджує факт звернення за встановленням статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та довідка про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми (постанова Пленуму Вишого Адміністративного Суду України від 25.06.2009 № 1 "Про судову практику розгляду спорів щодо статусу біженця та особи, яка потребує додаткового або тимчасового захисту, примусового повернення і примусового видворення іноземця чи особи без громадянства з України та спорів, пов'язаних із перебуванням іноземця та особи без громадянства в Україні").

У разі прийняття рішення про відмову у встановленні статусу місцева держадміністрація протягом п'яти робочих днів повідомляє особу, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, про його прийняття. Таке рішення може бути оскаржене у судовому порядку.

Зазначені документи, разом з копією листа Мінсоцполітики про встановлення або відмову у встановленні статусу зберігаються Мінсоцполітики та місцевою держадміністрацією протягом п'яти років з дати закінчення строку надання особі статусу.

Позбавлення статусу здійснюється у разі його встановлення на підставі поданих завідомо неправдивих відомостей або недійсних документів, що мали істотне значення для його встановлення.

У такому випадку особа, яку позбавлено статусу, відшкодовує виплачену їй одноразову матеріальну допомогу та всі витрати, пов'язані з наданням їй послуг. Про це особу необхідно попередити під час її звернення за допомогою.

Розголошення суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, відомостей про особу, яка постраждала від торгівлі людьми, здійснюється у випадках, визначених законодавством¹⁴.

Після встановлення статусу особі, яка постраждала від торгівлі людьми посадова особа відповідального підрозділу пояснює їй про можливість продовження отримання медичної, психологічної, соціальної, правової та іншої необхідної допомоги; тимчасового розміщення, за бажанням постраждалої особи та у разі відсутності житла, в закладах допомоги для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, на строк до трьох місяців, який у разі необхідності може бути продовжено за рішенням місцевої державної

¹⁴ Інформація надається органам державної влади, які здійснюють повноваження у сфері протидії торгівлі людьми, з метою надання особі безпосередньої допомоги; розкривається інформація неособистого характеру, отримана під час співбесіди, органам державної влади, які здійснюють повноваження у сфері протидії торгівлі людьми, з метою порятунку інших осіб, що перебувають під контролем торговців людьми; використовуються дані справи особи (виключно анонімні, загальні) з метою профілактики торгівлі людьми серед представників вразливих верств населення. (Примітка додатку 2 до Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417).

адміністрації, зокрема у зв'язку з участю особи в якості постраждалого або свідка у кримінальному процесі; відшкодування моральної та матеріальної шкоди за рахунок осіб, які її заподіяли, у порядку, встановленому Цивільним кодексом України¹⁵; можливості отримання одноразової матеріальної допомоги; допомоги у працевлаштуванні, реалізації права на освіту та професійну підготовку; можливості тимчасового перебування в Україні строком до трьох місяців, який може бути продовжено у разі необхідності, зокрема у зв'язку з участю особи – іноземця або особи без громадянства в якості постраждалих або свідків у кримінальному процесі; реалізації права на постійне проживання на території України в порядку, встановленому законодавством.

Після встановлення статусу особі, яка постраждала від торгівлі з урахуванням результатів проведеної оцінки потреб протягом десяти робочих днів центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді складає план реабілітації постраждалої особи (далі — план реабілітації) за формою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України від 14 вересня 2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991.

У плані реабілітації зазначається перелік послуг, що надаються суб'єктами відповідно до їх компетенції з метою відновлення фізичного та психологічного стану постраждалої особи та її соціальної адаптації.

План реабілітації складається на строк, що необхідний для його виконання з урахуванням індивідуальних потреб постраждалої особи і не може перевищувати строк дії статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

План реабілітації може передбачати надання таких послуг:

1) Соціальних послуг - надання допомоги у відновленні необхідних життєвих та побутових навиків; направлення (за потреби) осіб, які

¹⁵ На практиці особи, які постраждали від торгівлі людьми часто є непоінформованими про право пред'явити цивільний позов на відшкодування збитків (моральних і матеріальних).

постраждали від торгівлі людьми до інших закладів/установ та організацій для отримання соціально-побутових послуг у більш повному обсязі та сприяння в їх отриманні; надання, у разі необхідності, притулку; забезпечення доступу до освіти.

2) Психологічних послуг – психологічна діагностика, спрямована на виявлення соціально-психологічних характеристик особистості; надання консультацій з питань психологічного здоров'я та поліпшення зв'язку з навколишнім середовищем; обговорення шляхів розв'язання соціальних та психологічних проблем; сприяння в запобіганні або вирішенні непорозумінь та конфліктів з близьким соціальним оточенням; організація участі в психотерапевтичних групах та групах взаємодопомоги, психологічна корекція та психологічна реабілітація, відновлення статусу особи у суспільстві тощо.

3) Медичних послуг – забезпечення доступу до фахової медичної допомоги, посередництво в здійсненні профілактичних, лікувально-оздоровчих заходів; консультацій з питань збереження і зміцнення здоров'я, безпечних статевих стосунків; формування ідеології здорового способу життя і подолання шкідливих звичок; сприяння в підтриманні та охороні здоров'я; формування сексуальної культури; профілактика туберкульозу, венеричних захворювань, ВІЛ/СНІДу¹⁶; сприяння в підтриманні та охороні здоров'я тощо).

4) Правових послуг - сприяння в отриманні необхідних гарантованих послуг; захист прав та особистої безпеки; представлення інтересів отримувачів послуг в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування, допомогу в оформленні/відновленні документів, здійснення захисту прав та інтересів отримувачів послуг; представлення інтересів (у тому числі на всіх стадіях кримінального, адміністративного та цивільного процесу); представлення інтересів в суді.

5) Послуг з працевлаштування - професійну орієнтацію, професійне навчання, перепідготовку та (або) підвищення кваліфікації та сприяння у

¹⁶ Жінки, які постраждали від торгівлі людьми і сексуального насильства, часто страждають від інфекцій, що передаються статевим шляхом, зокрема ВІЛ. Усім таким жінкам треба пропонувати добровільно здати аналізи на такі інфекції і якщо це доречно, супроводжувати їх, а також надавати консультації перед здачею таких аналізів і після цього. Інформація про аналізи, а також їх результати мають бути конфіденційними.

започаткуванні власної справи, допомога в пошуку роботи та підтримка у працевлаштуванні; надання допомоги у надбанні професійних навичок.

6) Соціально-педагогічних послуг – формування знань про шляхи вирішення ситуації, пов'язаної з торгівлею людьми, правила безпечної поведінки для зниження ризику повторного потрапляння в ситуацію торгівлі людьми та формування правової культури особи (правосвідомість, правомірна поведінка, правова активність) і відповідальності за своє життя (готовності особи, яка постраждала від торгівлі людьми звернутися за допомогою до органів державної влади, громадських та міжнародних організацій); налагодження стосунків з рідними та близьким соціальним оточенням тощо¹⁷.

7) Соціально-економічних послуг - допомога в залученні додаткових ресурсів для задоволення матеріальних інтересів і потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми, що реалізуються у формі сприяння в наданні матеріальної допомоги, натуральної допомоги (забезпечення одягом та взуттям тощо); допомога в оздоровленні, сприяння в отриманні державних соціальних допомог.

8) Інформаційних послуг – надання інформації, необхідної для вирішення складної життєвої ситуації (довідкові послуги), а саме: про права особи на отримання допомоги та механізм реалізації цих прав, про види соціальних виплат (якщо особа має на них право відповідно до чинного законодавства), проведення роз'яснювальної роботи щодо шляхів повідомлення, у разі, якщо особа потрапила в ситуацію торгівлі; надання інформації про можливі засоби та форми примусу чи спонукання до експлуатації або торгівлі людьми, які можуть застосовувати злочинці; надання інформації про інші заклади, установи та організації, що надають допомогу

¹⁷ Для осіб, які постраждали від торгівлі людьми надзвичайно важливим є розв'язання проблем, пов'язаних з реінтеграцією у родину та суспільство: відновлення подружніх і родинних стосунків, стосунків з дітьми, зняття стигматизації та відсторонення родини і найближчого оточення.

При плануванні різноманітних соціальних послуг слід враховувати, що особливій уваги потребують постраждалі від торгівлі людьми (як чоловіки, так і жінки), які мають дітей. Для цієї категорії осіб необхідні види послуг, що враховують роль матері чи батька та потреби дитини, яка знаходиться під її/його опікою. За умови тривалої відсутності постраждалих через примусове утримання в ситуації торгівлі людьми після повернення така особа може потребувати послуг з відновлення батьківських прав. За матеріалами методичних рекомендацій "Надання соціальних послуг різним групам осіб, які постраждали від торгівлі людьми". — К.: Фенікс, 2011.

особам, які постраждали від торгівлі людьми із зазначенням місцезнаходження, контактних телефонів, переліку послуг та можливих форм їх надання.

9) Допомога у поверненні до країни походження для іноземців або осіб без громадянства.

Під час складання плану реабілітації¹⁸ слід застосовувати індивідуальний підхід до планування та надання послуг відповідно до реальних та пріоритетних потреб і проблем людини¹⁹.

Після складення плану реабілітації центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді ініціює протягом семи робочих днів проведення спільного засідання суб'єктів, на якому план реабілітації узгоджується суб'єктами та затверджується керівником центру.

План реабілітації складається в двох примірниках, один з яких залишається у центрі соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, а інший передається постраждалій особі або її законному представникові.

Суб'єкти забезпечують виконання плану реабілітації, в тому числі із залученням підприємств, установ та організацій, які належать до сфери їх управління.

Під час виконання плану реабілітації необхідно обов'язково передбачити його корекцію за участю особи, яка постраждала від торгівлі людьми (внесення змін шляхом перегляду першочергових завдань або внесення додаткових пунктів до запланованих дій).

У разі коли постраждала особа потребує допомоги із залученням суб'єктів інших регіонів, відповідальний підрозділ ініціює розгляд зазначеного питання відповідно Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською держадміністрацією.

Постраждала особа або її законний представник ознайомлюється з планом реабілітації та підписує його.

¹⁸ При плануванні заходів реабілітації слід враховувати, що кризової (термінової) первинної допомоги особи, які постраждали від торгівлі людьми потребують у перший місяць реалізації реабілітаційного плану, активного соціального супроводу в тримісячний термін, в останній період отримувач послуг потребує послуг відповідно його до особливих потреб та запитів.

¹⁹ Ефективність впровадження плану залежить від спроможності працівників центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді залучити особу, яка постраждала від торгівлі людьми, до співпраці, а саме спонукати її до активного розв'язання власних проблем.

Після встановлення статусу, особа, яка постраждала від торгівлі людьми, має право на отримання одноразової матеріальної допомоги у порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 660 "Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми".

2.40. Виплата матеріальної допомоги здійснюється органами соціального захисту населення одноразово у розмірі прожиткового мінімуму для відповідної категорії осіб (діти від до шести років, діти від шести до вісімнадцяти років, працездатні особи та особи, які втратили працездатність), устанавленого на момент звернення особи за матеріальною допомогою.

Для отримання матеріальної допомоги особа або законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена з сім'єю, або недієздатної особи, із залученням, у разі необхідності, перекладача, подає органіві соціального захисту населення за місцем проживання (перебування) зазначеної особи такі документи:

1) заяву за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 23.10.2012 р. № 672 "Про внесення змін до Заяви про призначення усіх видів соціальної допомоги, компенсацій, субсидій та пільг", зареєстрованим в Міністерстві юстиції України від 16 листопада 2012 р. за № 1924/22236;

2) копію довідки про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми;

3) копію документа, що посвідчує особу;

4) копію документа, що підтверджує непрацездатність особи (у разі потреби).

Орган соціального захисту населення формує особову справу, яка зберігається протягом трьох років після виплати матеріальної допомоги.

Матеріальну допомогу може отримати уповноважена особа, законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена з сім'єю, або недієздатної особи.

У разі коли особа, якій встановлено статус постраждалої від торгівлі людьми, не отримала матеріальної допомоги протягом відповідного бюджетного періоду з поважних причин, вона має право звернутися за її отриманням у наступному бюджетному періоді та отримати матеріальну допомогу в розмірі прожиткового мінімуму для відповідної категорії осіб, встановленого на момент звернення особи за отриманням матеріальної допомоги.

Виплата матеріальної допомоги здійснюється згідно з відомістю, яка складається органом соціального захисту населення за формою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики від 14 вересня 2012 р. № 577 "Про затвердження форми відомості про виплату одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1677/21989, через державне підприємство поштового зв'язку або шляхом перерахування коштів на особистий банківський рахунок.

Витрати на оплату послуг державного підприємства поштового зв'язку, пов'язаних з виплатою матеріальної допомоги, здійснюються за рахунок коштів державного бюджету відповідно до заявки органу соціального захисту населення.

Матеріальна допомога виплачується особі не пізніше одного місяця з дня її звернення до органу соціального захисту населення у межах коштів, передбачених у державному бюджеті на такі цілі.

Виконання плану реабілітації припиняється у разі:

- 1) завершення строку його виконання;
- 2) його дострокового виконання;
- 3) письмової відмови постраждалої особи або її законного представника від отримання необхідної допомоги;
- 4) систематичного (більш як два випадки) невиконання постраждалою особою без поважних причин заходів, передбачених відповідним планом;
- 5) смерті постраждалої особи.

У разі коли постраждала особа змінила місце проживання відповідальний підрозділ за згодою такої особи або її законного представника повідомляє протягом п'яти робочих днів про неї відповідну місцеву держадміністрацію за місцем проживання або перебування (якщо воно відоме) та передає план реабілітації для завершення його виконання.

Центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надсилає щокварталу до відповідального підрозділу інформацію про стан виконання плану реабілітації.

У разі завершення виконання або припинення виконання плану реабілітації центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді надсилає до відповідального підрозділу повідомлення про виконання плану реабілітації або припинення його виконання із зазначенням причин такого припинення.

Після завершення виконання плану реабілітації особа, яка постраждала від торгівлі людьми в обов'язковому порядку інформується про способи соціальної підтримки, якими вона може скористатися в майбутньому.

За потреби робота з особою, яка постраждала від торгівлі людьми продовжується і після завершення виконання плану реабілітації шляхом здійснення її соціального обслуговування (надання, за необхідності, відповідних соціальних послуг).

Після отримання від центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді повідомлення про виконання або припинення виконання плану реабілітації відповідальний підрозділ вносить відповідні відомості до облікової картки постраждалої особи.

Відповідальний підрозділ проводить аналіз стану виконання плану реабілітації і повідомляє Мінсоцполітики про стан його виконання.

Районні, районні у м. Києві та Севастополі держадміністрації ведуть облік постраждалих осіб та подають щокварталу до 20 числа наступного місяця відповідно Раді міністрів Автономної Республіки Крим, обласним, Київській та Севастопольській міським держадміністраціям інформацію за формою, затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України від 14

вересня 2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991.

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації узагальнюють подану інформацію та подають щопівроку Мінсоцполітики звіт за формою затвердженою наказом Міністерства соціальної політики України від 14 вересня 2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991.

РОЗДІЛ 4. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТА ПОВЕРНЕННЯ В УКРАЇНУ ДІТЕЙ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Суб'єкт, який виявив дитину, яка постраждала від торгівлі людьми або якому в результаті його діяльності стало відомо про постраждалу дитину зобов'язаний невідкладно повідомити про це відповідальний підрозділ місцевої адміністрації, службу у справах дітей, органи внутрішніх справ або органи прокуратури.

Дитина, яка постраждала від торгівлі людьми або законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю²⁰, суб'єкт який виявив дитину, яка постраждала від торгівлі людьми звертається за

20 Відповідно до чинного законодавства дитиною, розлученою із сім'єю вважається особа віком до вісімнадцяти років, яка прибуває чи прибула на територію України без супроводу батьків чи одного з них, діда чи баби, повнолітніх брата чи сестри, опікуна чи піклувальника, призначених відповідно до законодавства країни походження, або інших повнолітніх осіб, які до прибуття в Україну добровільно чи в силу звичаю країни походження взяли на себе відповідальність за виховання дитини (пп. 2 статті 1 Закону України «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту»).

наданням допомоги до відповідального підрозділу місцевої держадміністрації за місцем перебування.

У разі існування підозри щодо причетності батьків дитини або осіб, які їх замінюють, до торгівлі дітьми суб'єкт, який виявив дитину у порядку, встановленому законодавством, інформує про це органи внутрішніх справ або органи прокуратури.

Усі дії щодо дитини здійснюються відповідно до вимог нормативно-правових актів щодо захисту прав дитини. Не допускається розголошення відомостей щодо звернення дитини, яка постраждала від торгівлі людьми, з'ясування додаткової інформації, що не стосується суті звернення.

У разі якщо вік особи не визначений і є підстави вважати, що ця особа - дитина, вона вважається дитиною і їй надається спеціальний захист до встановлення її віку²¹.

У разі якщо дитину, яка постраждала від торгівлі дітьми виявлено за кордоном, і вона позбавлена батьківського піклування і є громадянином України, така дитина підлягає поверненню до України у двомісячний строк після погодження цього питання з компетентними органами держави її перебування відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 23 квітня

²¹ До визначення віку вдаються як до останнього засобу, якщо: існують підстави для серйозних сумнівів або інші підходи (такі як співбесіда та спроби зібрати документальні свідчення) не допомогли визначити вік особи. Для визначення віку потрібно отримати згоду дитини. Визначення віку здійснюється незалежними фахівцями, які мають відповідну кваліфікацію (пройшли належну підготовку) та знайомі з етнічним і культурним фоном дитини. Для забезпечення всебічності цієї процедури, мають бути залучені психолог та педагог. Процедури повинні забезпечувати баланс між фізичними, психологічними, культурними й іншими чинниками оточення та розвитку. Експертизу ніколи не слід проводити примусово або з порушеннями принципів культурної відповідності. Слід обирати найменш нав'язливі способи і з повагою ставитися до особистості дитини. Визначення проводяться з урахуванням гендерних аспектів. Законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю слідкує за ходом процедури. Процедури, результати і наслідки визначення пояснюються особі зрозумілою їй мовою. Результати визначення викладаються письмово. Особа має право відмовитися від оцінки її віку, якщо конкретна процедура може бути принизливою для гідності дитини або якщо процедура може завдати шкоди фізичному чи психологічному здоров'ю особи. Відмова пройти певні процедури не повинна викликати упереджене ставлення до визначення віку. Визначення віку здійснюється своєчасно. За матеріалами посібників: «Первинна ідентифікація дітей-жертв торгівлі людьми: огляд рекомендацій та інструментів / Марія Антонія Ді Майо — К., 2012.; «Біженець, неповнолітній та самотній в Україні»: Рекомендації з вдосконалення механізму надання захисту. За підтримки Програми Європейського Союзу з міграційних питань та надання притулку, 2011.

2003 р. № 569 "Про затвердження Порядку повернення до України позбавлених батьківського піклування дітей, які є громадянами України".

Якщо на території України виявлена дитина, яка є іноземцем або особою без громадянства і розлучена з сім'єю, служба у справах дітей разом з органами внутрішніх справ на підставі наявної інформації про дитину та опитування дитини з'ясовують відомості щодо батьків, інших родичів, опікунів чи піклувальників дитини, а також протягом трьох робочих днів з дати виявлення призначає їй законного представника.

За результатами здійснених заходів та з метою з'ясування місця перебування законних представників дитини служба у справах дітей надсилає до МЗС запит з вичерпною інформацією про дитину, батьків, інших родичів або опікунів чи піклувальників дитини та країни їх проживання. МЗС доручає закордонній дипломатичній установі України в країні громадянства чи постійного проживання дитини, як правило, через МЗС країни перебування або через відповідний компетентний орган вжити заходів з метою розшуку та встановлення контакту із законними представниками дитини та інформування їх щодо місцезнаходження дитини.

У разі коли постраждала дитина не в змозі самотійно пересуватися з будь-якої причини (інвалід, хвора, поранена) або стан дитини загрожує її життю чи безпеці оточуючих, суб'єкт, який виявив таку дитину, зобов'язаний невідкладно забезпечити надання їй першочергової медичної допомоги та у разі потреби розміщення у відповідному закладі охорони здоров'я.

У разі виникнення безпосередньої загрози життю чи здоров'ю дитини, служба у справах дітей невідкладно вживає заходів відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 "Питання діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини".

Висновки щодо обстеження та лікування дитини у відповідному закладі охорони здоров'я передаються до служби у справах дітей або законному представникові дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю.

Місцева державна адміністрація надає допомогу дитині з моменту, коли з'явилися підстави вважати, що вона постраждала від торгівлі дітьми, і до повного завершення реабілітації дитини або вирішення питання щодо повернення дитини до країни походження, якщо вона є іноземцем або особою без громадянства.

Після отримання інформації про дитину, яка постраждала від торгівлі дітьми, місцева держадміністрація, на території якої виявлено дитину, невідкладно встановлює особу дитини, здійснює оцінку обставин та приймає план першочергових заходів допомоги дитині на період до вирішення питання щодо встановлення дитині статусу особи, яка постраждала від торгівлі дітьми.

У разі якщо дитина, яка постраждала від торгівлі дітьми, має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, місцева держадміністрація невідкладно вирішує питання влаштування дитини.

За зверненням суб'єкта, який виявив дитину або законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю посадова особа відповідального підрозділу інформує дитину у зрозумілій для неї формі²² або її законного представника (у разі необхідності із залученням перекладача) про можливість отримання допомоги, види такої допомоги, умови та порядок їх надання²³.

У разі коли дитина, яка постраждала від торгівлі людьми або законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю звернулися безпосередньо до відповідального підрозділу місцевої держадміністрації інформація щодо дитини терміново подається службі у справах дітей.

22 Слід зазначити, що в дітей, які перебували в країні, де вони зазнали експлуатації більш тривалий час, після повернення додому виникали труднощі в спілкуванні рідною мовою, втрачалися елементарні навички письма, читання, вміння рахувати, нерозуміння своїх прав та обов'язків та особистих потреб. Тому, за потреби навіть для дітей, громадян України можливе залучення перекладача на даному етапі та під час впровадження індивідуальної програми допомоги дитині, яка постраждала від торгівлі дітьми. За матеріалами Посібника МОМ з питань надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми – К.: Тютюкін, 2009.

23 Якщо постраждалою є дитина, слід проконсультувати її законного представника щодо всіх питань та отримати від нього згоду на вжиття будь-якого заходу. Відповідно до ст. 12 Конвенції про права дитини, потрібно дізнатися про погляди та бажання дитини і приділити їм належну увагу. Щоб діти мали змогу усвідомлено висловити свої думки та прагнення, їм обов'язково треба надати всю потрібну інформацію про їхні права, наявні послуги, а також засоби комунікації, процесу надання притулку, розшуку сім'ї. Також потрібно враховувати думку дитини щодо опікунства, догляду, проживання та правового захисту. Інформацію слід надавати в формі, яка відповідає рівню зрілості та інтелектуального розвитку певної дитини.

Посадова особа відповідального підрозділу подає до органу внутрішніх справ інформацію про вчинення злочину щодо дитини.

Орган внутрішніх справ розглядає зазначену інформацію та здійснює в установленому законодавством порядку відповідні заходи.

У разі відсутності у постраждалої дитини документів, що посвідчують особу, відповідальний підрозділ звертається до територіального органу або підрозділу органу ДМС, який терміново здійснює заходи щодо відновлення або видачі таких документів.

Крім цього, відповідальний підрозділ протягом двох робочих днів з дня звернення суб'єкта, який виявив дитину-іноземця, дитину без громадянства, законного представника дитини-іноземця, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, або дитини без громадянства, письмово повідомляє про таку дитину територіальний орган або підрозділ ДМС.

Територіальний орган або підрозділ ДМС у разі відсутності у постраждалої дитини, якою є іноземець або особа без громадянства, документів, що підтверджують її громадянство, підданство або країну постійного проживання чи право на постійне проживання на території відповідної країни, надсилає до країни походження такої особи запит щодо встановлення її особи та підтвердження громадянства або підданства, про результати розгляду якого інформує відповідальний підрозділ.

Для встановлення статусу дитині, яка постраждала від торгівлі людьми, заява подається до місцевої держадміністрації її законним представником або особою, якій стало відомо про таку дитину за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від

торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 р. за № 1133/21445.

Заяви реєструються у відповідному журналі за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 за № 1133/21445, а особам, які їх подали, повідомляється про можливість одержання допомоги та її види.

У разі звернення для встановлення статусу дитини, яка органами внутрішніх справ чи судом визнана потерпілою від злочину, пов'язаного з торгівлею людьми, або цивільним позивачем у справі на підставі винесеної постанови чи ухвали, або особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території іншої держави, що підтверджено результатами розслідування відповідних органів такої держави, заява щодо зазначеної дитини приймається без проведення співбесіди посадовою особою.

Служба у справах дітей здійснює заходи щодо захисту прав дитини та направляє її у разі потреби до притулку для дітей служби у справах дітей або центру соціально-психологічної реабілітації дітей з метою надання психологічної допомоги та забезпечення реабілітації у порядку, встановленому законодавством.

Центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей із залученням закладів освіти, охорони здоров'я здійснюють розробку та впровадження індивідуальної програми допомоги дитині, яка постраждала від торгівлі дітьми.

Умови перебування та надання послуг дітям, які постраждали від торгівлі людьми, діючою мережею центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та притулків для дітей регулюються положеннями про зазначені заклади.

Якщо постраждала дитина не може бути розміщена в зазначеному закладі у зв'язку з відсутністю вільних місць або з інших причин, а також у разі відсутності такого закладу в регіоні, відповідальний підрозділ залучає до співпраці громадські або міжнародні організації, які можуть надати такій дитині послуги з розміщення.

Служба у справах дітей направляє дитину, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, разом з її законним представником, до центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді для здійснення оцінки потреб постраждалої дитини з урахуванням її віку, статі, стану здоров'я²⁴, забезпечення надання дитині необхідних послуг, зокрема юридичних, психологічних, медичних та медико-консультативних, а також сприяє реалізації прав постраждалої дитини на отримання соціальних виплат, виявляє бажання дитини повернутися до країни походження або залишитися в Україні тощо²⁵.

Оцінка потреб постраждалої дитини, здійснюється центром протягом п'яти робочих днів за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 14.09.2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991 та передається службі у справах дітей.

Під час звернення дитини, яка постраждала від торгівлі людьми або законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю безпосередньо центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді проводить оцінку її

²⁴ Як свідчить практика, в більшості випадків в першу чергу особливою потребою дитини, яка постраждала від торгівлі людьми є медичне обстеження, діагностування захворювань та лікування дитини.

²⁵ Слід пам'ятати, що робота з дитиною можлива лише тоді, коли відновлене її фізичне здоров'я і вона психологічно готова до отримання допомоги.

потреб та повідомляє службу у справах дітей, відповідальний підрозділ місцевої адміністрації про таку дитину.

Законному представникові дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю та є іноземцем або особою без громадянства, у разі подання заяви до місцевої держадміністрації видається протягом двох робочих днів довідка про звернення для встановлення статусу за формою, затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми".

Посадова особа місцевої держадміністрації у разі необхідності направляє законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю та є іноземцем або особою без громадянства, з довідкою, що підтверджує факт звернення за встановленням статусу до територіального органу або підрозділу ДМС для здійснення процедури реєстрації.

Наступним кроком у встановленні статусу є проведення посадовою особою у триденний термін з дати подання заяви співбесіди з дитиною, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми, або з законним представником дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю та заповнення опитувального листа згідно з формою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми". При проведенні співбесіди посадова особа намагається запобігти повторній віктимізації та психологічному травмуванню дитини²⁶.

²⁶ Слід враховувати, що діти, які постраждали від торгівлі людьми можуть часто страждати на посттравматичний стресовий розлад (ПТСР), а отже — як один із симптомів — не завжди пам'ятати, що з ними сталося. ПТСР, як відомо, по-різному впливає на пам'ять. Діти страждають на перезбудження і є надзвичайно чутливими, також можуть уникати будь-яких стимулів, пов'язаних з травматичною подією. Вони можуть не бажати, а інколи фактично нездатні описати, що з ними трапилося. За матеріалами Довідника для співробітників правоохоронних органів зі взірцевої практики боротьби з торгівлею дітьми, МОМ/Федеральне міністерство внутрішніх справ (ФРН), 2006 р.

Посадова особа²⁷ надає пояснення відповідно до віку дитини, що метою опитування є пошук оптимальних шляхів надання допомоги і захисту дитині, яка постраждала від торгівлі людьми, гарантує їй анонімність та конфіденційність. Співбесіда проводиться у спокійній обстановці, пояснення надаються у зрозумілій для дитини формі. Перед початком роботи слід попередити дитину про те, що питання є стандартними і дитина має право зупинити співбесіду у будь-який час. Всі поставлені питання повинні бути простими, чіткими та зрозумілими для дитини. Упродовж роботи з дитиною необхідно звертати увагу на її фізичні потреби. За необхідності, під час співбесіди можна робити короткі перерви.

Під час проведення співбесіди з дитиною бажана присутність батьків або членів її родини за винятком випадків існування підозри щодо причетності батьків дитини або осіб, які їх замінюють, до торгівлі дітьми.

Під час проведення співбесіди з дитиною, із законним представником дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю до співбесіди залучається перекладач (у разі потреби), психолог чи педагогічний працівник та адвокат, про що робиться відмітка в опитувальному листі.

У разі неможливості проведення співбесіди з дитиною, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми, через її хронічне психічне захворювання, тимчасовий розлад психічної діяльності, недоумство або інший хворобливий психічний стан чи малолітство²⁸ опитувальний лист заповнюється посадовою особою на підставі особистих спостережень, показань свідків або інших даних.

Посадова особа, яка проводить співбесіду, оформляє розписку про нерозголошення відомостей, які їй стали відомі під час проведення співбесіди, за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 р. № 366

²⁷ Особа, яка проводить співбесіду повинна мати відповідну професійну підготовку (знати принципи роботи з постраждалими особами, етичні норми, особливості роботи з дітьми тощо). Також посадова особа повинна: мати навички спілкування з дітьми, які постраждали від торгівлі людьми без додаткового травмування їх психіки; розуміти культурні, мовні та релігійні потреби дітей; бути обізнаною щодо проблем, що постають перед розлученими з батьками дітьми.

²⁸ Малолітньою особою вважається дитина, яка не досягла 14 років (стаття 1178 Цивільного кодексу України).

"Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 за № 1133/21445.

Після проведення співбесіди законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, перекладач (у разі його присутності), психолог чи педагогічний працівник та адвокат ознайомлюються з опитувальним листом та підписують його. У разі незгоди із змістом опитувального листа зазначені особи мають право надати свої зауваження в письмовому вигляді.

На підставі інформації, отриманої під час проведення співбесіди, посадова особа оформляє протягом двох робочих днів облікову картку дитини, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми, за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 р. № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 за № 1133/21445.

Структурний підрозділ залучає суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, до проведення у семиденний строк перевірки інформації, зазначеної в опитувальному листі, щодо її достовірності.

Місцева держадміністрація протягом двох робочих днів з дня завершення перевірки подає до Мінсоцполітики такі документи:

- 1) копію заяви;
- 2) копію документа, що посвідчує особу дитини, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми;
- 3) копію заповненого опитувального листа;
- 4) копію облікової картки дитини, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми;
- 5) копію повідомлення (заяви) посадової особи до правоохоронних органів про виявлений факт торгівлі людьми;
- 6) копію зауважень законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, перекладача, психолога чи педагогічного працівника та адвоката до змісту опитувального листа (у разі наявності);
- 7) інші документи та матеріали щодо наявності підстав для встановлення статусу (копії проїзних документів, довідку про порушення кримінальної справи, довідку про перетин державного кордону, медичні висновки тощо).

Документи розглядаються Мінсоцполітики протягом п'яти робочих днів від дати їх реєстрації. За результатами розгляду Мінсоцполітики надсилає місцевій держадміністрації лист про встановлення статусу або відмову у його встановленні з обґрунтуванням причин такої відмови.

Підставами для встановлення статусу є:

укладення незаконної угоди щодо дитини, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми;

вербування, переміщення, переховування, передача або одержання дитини яку вважають постраждалою від торгівлі людьми, з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, шляхом обману, шахрайства, шантажу, її уразливого стану або застосування чи погрозою застосування насильства з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи;

документи та матеріали, що зібрані під час проведення перевірки і підтверджують можливість встановлення статусу.

Невідповідність інформації, наданої законним представником дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, та інформації, зібраної під час проведення перевірки, є підставою для відмови у встановленні статусу.

Загальний строк проведення процедури встановлення статусу дитині, яка постраждала від торгівлі людьми, не може перевищувати місячний строк з дня проведення співбесіди з дитиною у місцевій держадміністрації.

У разі встановлення статусу дитині, яку вважають постраждалою від торгівлі людьми, посадова особа протягом п'яти робочих днів з дня надходження листа Мінсоцполітики видає законному представникові дитини довідку про встановлення статусу згідно з формою затвердженою постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2012 р. № 417 "Про затвердження Порядку встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми".

У разі встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми дитині, яка є іноземцем або особою без громадянства та після видачі відповідної довідки про встановлення такого статусу, довідка про звернення щодо встановлення статусу особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, втрачає чинність.

Довідка про встановлення статусу реєструється у відповідному журналі за формою, затвердженою наказом Мінсоцполітики від 18.06.2012 № 366 "Про затвердження форм заяв про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, журналу реєстрації заяв осіб, які мають намір отримати статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, розписки про нерозголошення відомостей, облікової картки особи, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, журналу реєстрації видачі довідок про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 09 липня 2012 за № 1133/21445.

Статус встановлюється строком до двох років та може бути продовжений за рішенням Мінсоцполітики не більш як на один рік. Для продовження зазначеного строку місцева держадміністрація подає до Мінсоцполітики відповідне письмове обґрунтування. У разі прийняття рішення про продовження такого строку до довідки про встановлення статусу вносяться відповідні відомості.

У разі прийняття рішення про відмову у встановленні статусу місцева держадміністрація протягом п'яти робочих днів повідомляє законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, про його прийняття. Таке рішення може бути оскаржене у судовому порядку.

Документи разом з копією листа Мінсоцполітики про встановлення або відмову у встановленні статусу зберігаються Мінсоцполітики та місцевою держадміністрацією протягом п'яти років з дати закінчення строку встановлення статусу.

Позбавлення статусу здійснюється у разі його встановлення на підставі поданих завідомо неправдивих відомостей або недійсних документів, що мали істотне значення для його встановлення.

У випадку позбавлення статусу відшкодування виплаченої дитині одноразової матеріальної допомоги та всіх витрат, пов'язаних з наданням їй послуг відбувається відповідно до Цивільного кодексу України²⁹.

Розголошення суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, відомостей про дитину, яка постраждала від торгівлі людьми, здійснюється у випадках, визначених законодавством.

Після встановлення статусу дитині, яка постраждала від торгівлі людьми посадова особа відповідального підрозділу роз'яснює їй та її законному

29 Відшкодування шкоди завданою: малолітньою особою - визначено статтею 1178 Цивільного кодексу України, неповнолітньою особою - визначено статтею 1179 Цивільного кодексу України, неповнолітньою особою після набуття нею повної цивільної дієздатності - визначено статтею 1180 Цивільного кодексу України.

представнику у зрозумілій для дитини формі її права та обов'язки, інформує про можливість продовження отримання медичної, психологічної, соціальної, правової та іншої необхідної допомоги; тимчасового розміщення в центрі соціально-психологічної реабілітації дітей або в притулку для дітей; відшкодування моральної та матеріальної шкоди за рахунок осіб, які її заподіяли, у порядку, встановленому Цивільним кодексом України³⁰; можливості отримання одноразової матеріальної допомоги; допомоги у реалізації права на освіту та професійну підготовку тощо. Слід враховувати, що інформація щодо своїх прав та можливостей, повинна викладатися мовою, якою володіє особа.

Для отримання комплексної допомоги службою у справах дітей складається відповідно до законодавства індивідуальний план соціального захисту дитини, яка опинилася в складних життєвих обставинах, дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування (далі — індивідуальний план) з урахуванням її віку, стану здоров'я, інтелектуального і фізичного розвитку та інтересів, а також оцінки потреб, яка була здійснена центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Форма індивідуального плану соціального захисту дитини, яка опинилася в складних життєвих обставинах затверджена наказом Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту від 18.11.2008 року № 4591 "Про затвердження Порядку ведення особової справи дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування та форми індивідуального плану соціального захисту дитини, яка опинилася у складних життєвих обставинах, дитини-сироти та дитини, позбавленої батьківського піклування".

Індивідуальний план розглядається та затверджується на засіданні комісії з питань захисту прав дитини у порядку, встановленому законодавством.

³⁰ Служби у справах дітей, у разі необхідності, представляють інтереси дитини в суді.

У індивідуальному плані зазначається перелік послуг, що надаються суб'єктами відповідно до їх компетенції з метою відновлення фізичного та психологічного стану постраждалої дитини та її соціальної адаптації

Під час визначення заходів індивідуального плану слід застосовувати особистісний підхід до планування та надання послуг відповідно до потреб і проблем дитини.

Індивідуальний план складається на строк, що необхідний для його виконання з урахуванням індивідуальних потреб постраждалої дитини і не може перевищувати строк дії статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

Ступінь участі в ухваленні рішень і розробці індивідуального плану допомоги залежить від фізіологічного і психічного розвитку дитини³¹.

Індивідуальний план складається в двох примірниках, один з яких залишається у службі у справах дітей, а інший передається законному представникові дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю.

Служба у справах дітей забезпечує виконання індивідуального плану, в тому числі із залученням центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, підприємств, установ та організацій, які належать до сфери їх управління.

При реалізації індивідуального плану необхідно обов'язково передбачити його корекцію за участю законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю (внесення змін шляхом перегляду першочергових завдань або внесення додаткових пунктів до запланованих дій).

У разі коли постраждала дитина потребує допомоги із залученням суб'єктів інших регіонів, відповідальний підрозділ ініціює розгляд зазначеного питання відповідно Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласною, Київською та Севастопольською міською держадміністрацією.

³¹ Велике значення для ефективності реабілітаційних програм має оцінка ризиків та кроків самою дитиною, можливість влаштування в сім'ю (рідну чи прийомну) або іншу інституцію, яка буде сприйматися нею позитивно.

Після встановлення статусу дитини, яка постраждала від торгівлі людьми, вона набуває права на отримання одноразової матеріальної допомоги у порядку, визначеному постановою Кабінету Міністрів України від 25 липня 2012 р. № 660 "Про затвердження Порядку виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми".

Під час виконання індивідуального плану служба у справах дітей інформує законного представника дитини-іноземця, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, або дитини без громадянства, про можливість реалізації права на отримання дозволу на імміграцію у разі безперервного проживання дитини-іноземця, яка постраждала від торгівлі дітьми, або дитини без громадянства на території України протягом трьох років з дня встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми в межах граничної кількості іноземців та осіб без громадянства, яким передбачено надати дозвіл на імміграцію протягом календарного року.

Щодо дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми та є іноземцем чи особою без громадянства, в установленому порядку приймається одне з таких рішень:

- 1) повернення дитини до країни походження³²;
- 2) залишення дитини в Україні.

Дитина-іноземець, яка постраждала від торгівлі дітьми, або дитина без громадянства підлягає поверненню до країни походження за умови, якщо батьки або особи, які їх замінюють, або установа з питань захисту прав дітей країни походження дитини погодилися і мають можливість взяти на себе відповідальність за дитину і надати їй належну допомогу та захист.

32 Допомога у добровільному поверненні неповнолітніх осіб, що постраждали від торгівлі людьми є складним питанням. У параграфі 84 Загального коментаря № 6 Комітету з прав дитини до Конвенції про права дитини зазначено: «Повернення в країну походження є неможливим, якщо це може призвести до ймовірної небезпеки, якщо таке повернення призведе до порушення основних прав дитини, і, зокрема, якщо застосовано принцип невислання. Повернення в країну походження організують лише тоді, коли таке повернення є в найкращих інтересах дитини». Повернення здійснюється, якщо дитина, яка постраждала від торгівлі людьми висловлює бажання або добровільно погоджується з рекомендаціями законного представника дитини-іноземця, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю, або дитини без громадянства отримати допомогу у поверненні додому й оцінювання небезпеки підтверджує, що повернення для дитини є безпечним. За матеріалами Посібника МОМ з питань надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми – К.: Тютюкін, 2009

Повернення дитини до країн СНД здійснюється відповідно до Угоди про співробітництво міністерств внутрішніх справ у питаннях повернення неповнолітніх у держави їхнього проживання (Волгоград, 24 вересня 1993 р.).

Повернення дітей-іноземців до місць їх постійного проживання здійснюється відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.09.2002 № 1432 "Про затвердження Порядку повернення дітей-іноземців до місць їх постійного проживання".

При цьому питання забезпечення супроводження вирішується компетентними органами країни, що приймає дитину, з урахуванням конкретної ситуації.

Дитина-іноземець, яка постраждала від торгівлі дітьми, або дитина без громадянства, підлягає залишенню в Україні у разі неможливості її повернення до країни походження та за наявності умов для інтеграції дитини в Україні в частині забезпечення її права на охорону здоров'я, освіту, соціальний захист.

При вирішенні питання про повернення або залишення дитини слід враховувати думку дитини, беручи до уваги вік, фізичний, інтелектуальний розвиток та інтереси дитини.

Дитина, яка постраждала від торгівлі дітьми, не повертається до країни походження, якщо є ознаки того, що таке повернення ставить під загрозу її безпеку та не відповідає її найкращим інтересам.

Питання залишення дитини-іноземця, яка постраждала від торгівлі дітьми, або дитини без громадянства в Україні вирішується відповідно до положень законів України "Про імміграцію", "Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства".

Виконання індивідуального плану припиняється у разі:

- 1) завершення строку його виконання;
- 2) його дострокового виконання;
- 3) письмової відмови законного представника дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю від отримання необхідної допомоги;

- 4) систематичного (більш як два випадки) невиконання постраждалою дитиною без поважних причин заходів, передбачених відповідним планом;
- 5) смерті постраждалої дитини.

У разі коли постраждала дитина змінила місце проживання служба у справах дітей передає індивідуальний план відповідній службі у справах дітей за місцем перебування дитини в установленому законодавством порядку.

Служба у справах дітей надсилає щокварталу до відповідального підрозділу інформацію про стан виконання індивідуального плану.

У разі завершення виконання або припинення виконання індивідуального плану служба у справах дітей надсилає до відповідального підрозділу повідомлення про виконання індивідуального плану або припинення його виконання із зазначенням причин такого припинення.

Після завершення виконання індивідуального плану дитина, яка постраждала від торгівлі людьми, законний представник дитини, яка постраждала від торгівлі людьми і розлучена із сім'єю в обов'язковому порядку інформується про способи соціальної підтримки, якими дитина може скористатися в майбутньому.

За потреби робота з дитиною, яка постраждала від торгівлі людьми продовжується після завершення виконання індивідуального плану шляхом здійснення її соціального обслуговування (надання відповідних соціальних послуг).

Після отримання від служби у справах дітей повідомлення про виконання або припинення виконання індивідуального плану відповідальний підрозділ вносить відповідні відомості до облікової картки постраждалої особи.

Відповідальний підрозділ проводить аналіз стану виконання індивідуального плану і повідомляє Мінсоцполітики про стан його виконання.

Кількість дітей, які постраждали від торгівлі людьми враховується в обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми та подається відповідальними підрозділами місцевих державних адміністрацій в порядку та терміни визначені постановою Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2012 р. № 783 "Про

затвердження Порядку взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми" за формою визначеною наказом Мінсоцполітики від 14.09.2012 р. № 578 "Про затвердження форм оцінки потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми; плану реабілітації особи, яка постраждала від торгівлі людьми; обліку осіб, які постраждали від торгівлі людьми; звіту щодо осіб, які постраждали від торгівлі людьми", зареєстровано в Міністерстві юстиції України 2 жовтня 2012 р. за № 1679/21991.

ДОДАТОК

ЗАКОН УКРАЇНИ
Про протидію торгівлі людьми

Цей Закон визначає організаційно-правові засади протидії торгівлі людьми, гарантуючи гендерну рівність, основні напрями державної політики та засади міжнародного співробітництва у цій сфері, повноваження органів виконавчої влади, порядок встановлення статусу осіб, які постраждали від торгівлі людьми, та порядок надання допомоги таким особам.

Розділ I
ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Визначення термінів

1. Для цілей цього Закону терміни вживаються у такому значенні:

боротьба з торгівлею людьми - система заходів, що здійснюються в рамках протидії торгівлі людьми, спрямованих на виявлення злочину торгівлі людьми, у тому числі

незакінченого, осіб, які від цього постраждали, встановлення фізичних/юридичних осіб - торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності;

виявлення особи, яка постраждала від торгівлі людьми (жертви торгівлі людьми), - з'ясування інформації, яка дає підстави вважати, що певна фізична особа постраждала від торгівлі людьми;

дитина - будь-яка фізична особа віком до вісімнадцяти років;

заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми, - центри соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, територіальні центри соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центри соціально-психологічної реабілітації дітей та притулки для дітей;

захист осіб, які постраждали від торгівлі людьми, - система заходів з відновлення прав осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

країна походження - країна, громадянином якої є фізична особа, або країна місця проживання або перебування для особи без громадянства;

особа, яка постраждала від торгівлі людьми, - будь-яка фізична особа, яка стала об'єктом торгівлі людьми і визнана такою відповідно до положень цього Закону;

повернення або залишення дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми та є іноземцем або особою без громадянства, - комплекс заходів, спрямованих на забезпечення відповідно до потреб такої дитини повернення до країни походження або залишення на території України дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми на території України та є іноземцем або особою без громадянства;

повернення в Україну громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, - комплекс заходів, спрямованих на організацію повернення громадян України, які постраждали від торгівлі людьми на території іншої держави, на територію України;

попередження торгівлі людьми - система заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і умов, що призводять до торгівлі людьми;

протидія торгівлі людьми - система заходів, спрямованих на подолання торгівлі людьми шляхом її попередження і боротьби з нею та надання допомоги і захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми;

процедура встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, - комплекс заходів, під час яких уповноважена особа на підставі отриманої інформації та її аналізу порівнює елементи вчиненого щодо особи діяння з визначенням торгівлі людьми, оцінює ймовірність вчинення щодо особи такого діяння та робить висновок, що така особа є особою, яка постраждала від торгівлі людьми;

реабілітація особи, яка постраждала від торгівлі людьми, - комплекс медичних, психологічних, соціальних, юридичних та інших заходів, спрямованих на відновлення фізичного і психологічного стану та соціальних функцій особи, яка постраждала від торгівлі людьми;

торгівля людьми - здійснення незаконної угоди, об'єктом якої є людина, а так само вербування, переміщення, переховування, передача або одержання людини, вчинені з метою експлуатації, у тому числі сексуальної, з використанням обману, шахрайства, шантажу, уразливого стану людини або із застосуванням чи погрозою застосування насильства, з використанням службового становища або матеріальної чи іншої залежності від іншої особи, що відповідно до Кримінального кодексу України визнаються злочином.

Стаття 2. Законодавство про протидію торгівлі людьми

1. Відносини, що виникають у сфері протидії торгівлі людьми, регулюються Конституцією України, цим Законом, іншими законами і міжнародними договорами України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

Стаття 3. Основні принципи протидії торгівлі людьми

1. Діяльність, спрямована на протидію торгівлі людьми, ґрунтується на таких принципах:

1) забезпечення прав і свобод людини і громадянина, зокрема права на повагу до гідності, особисте життя, правову допомогу, відшкодування матеріальної та моральної шкоди у встановленому законом порядку;

- 2) поваги і неупередженого ставлення до осіб, які постраждали від торгівлі людьми;
- 3) конфіденційності інформації про осіб, які постраждали від торгівлі людьми;
- 4) добровільності отримання допомоги особами, які постраждали від торгівлі людьми, та їх недискримінації за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками;
- 5) взаємодії органів виконавчої влади між собою, з відповідними органами, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, досудове розслідування, та з громадськими і міжнародними організаціями.

{Пункт 5 частини першої статті 3 із змінами, внесеними згідно із Законом № 245-VII від 16.05.2013}

2. У разі якщо особи, які постраждали від торгівлі людьми або стали свідками торгівлі людьми, є дітьми, усі дії, що застосовуються до них, базуються на принципах, зазначених у Конвенції про права дитини та Факультативному протоколі до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії.

3. У разі якщо вік особи не визначений і є підстави вважати, що ця особа - дитина, вона вважається дитиною і їй надається спеціальний захист до встановлення її віку.

Стаття 4. Основні напрями державної політики у сфері протидії торгівлі людьми

1. Основними напрямками державної політики у сфері протидії торгівлі людьми є:

- 1) попередження торгівлі людьми шляхом підвищення рівня обізнаності населення, превентивної роботи, зниження рівня вразливості населення, подолання попиту;
- 2) боротьба із злочинністю, пов'язаною з торгівлею людьми, шляхом виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, причетних до скоєння злочину, притягнення їх до відповідальності;
- 3) надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, шляхом удосконалення системи відновлення їхніх прав, надання комплексу послуг, впровадження механізму взаємодії суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми.

Стаття 5. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми

1. Суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, є:

- 1) Президент України;
- 2) Кабінет Міністрів України;
- 3) центральні органи виконавчої влади;
- 4) місцеві органи виконавчої влади;
- 5) закордонні дипломатичні установи України;
- 6) заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми.

{Частина перша статті 5 в редакції Закону № 5459-VI від 16.10.2012}

2. У здійсненні заходів, спрямованих на попередження протидії торгівлі людьми, беруть участь органи місцевого самоврядування, а також, за згодою, підприємства, установи, організації незалежно від форми власності, громадські організації та окремі громадяни.

Розділ II

ЗАГАЛЬНІ ПОВНОВАЖЕННЯ СУБ'ЄКТІВ, ЯКІ ЗДІЙСНЮЮТЬ ЗАХОДИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стаття 5¹. Повноваження Президента України у сфері протидії торгівлі людьми

Президент України визначає центральний орган виконавчої влади, який є національним координатором у сфері протидії торгівлі людьми.

{Розділ II доповнено статтею 5¹ згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

Стаття 6. Повноваження Кабінету Міністрів України

1. Кабінет Міністрів України:

- 1) спрямовує і координує роботу суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, зазначених у пунктах 3-6 частини першої статті 5 цього Закону;

{Пункт 1 частини першої статті 6 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

2) визначає:

{Підпункт "а" пункту 2 частини першої статті 6 виключено на підставі Закону № 5459-VI від 16.10.2012}

б) процедуру встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми;
в) порядок утворення та функціонування Єдиного державного реєстру злочинів торгівлі людьми;

3) затверджує:

а) Державну цільову програму у сфері протидії торгівлі людьми та здійснює контроль за її реалізацією;

б) Національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, та контролює його реалізацію;

в) форму опитувальника щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та довідки про встановлення їй статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми;

г) форму довідки, що підтверджує факт звернення іноземця чи особи без громадянства за встановленням статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території України;

г) положення про заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми;

4) встановлює порядок виплати одноразової матеріальної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми.

Стаття 7. Загальні повноваження центральних органів виконавчої влади у сфері протидії торгівлі людьми

1. Центральні органи виконавчої влади відповідно до визначених у встановленому порядку повноважень у сфері протидії торгівлі людьми здійснюють:

1) формування та реалізацію державної політики у сфері протидії торгівлі людьми;

2) розробку проекту Державної цільової програми протидії торгівлі людьми та забезпечують її реалізацію;

3) розробку проекту Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, та забезпечують його реалізацію;

4) моніторинг діяльності суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми;

5) підготовку та оприлюднення у визначеному Кабінетом Міністрів України порядку щорічної доповіді про стан реалізації заходів у сфері протидії торгівлі людьми;

6) заходи щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, відповідно до визначеної Кабінетом Міністрів України процедури;

7) заходи, спрямовані на:

а) викорінення передумов торгівлі людьми, зокрема щодо попередження насильства в сім'ї та дискримінації за ознакою статі;

б) підвищення рівня обізнаності щодо протидії торгівлі дітьми серед батьків та осіб, які їх замінюють, та осіб, які постійно контактують з дітьми у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту, оздоровлення та відпочинку, судовій та правоохоронній сферах;

8) координацію та контроль за діяльністю закладів допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми;

9) заходи щодо:

а) комплексного аналізу стану попередження, виявлення та розкриття злочинів торгівлі людьми;

б) попередження, виявлення та розкриття злочинів торгівлі людьми, у тому числі тих, що мають характер транснаціональної організованої злочинності;

в) розшуку осіб, які переховуються від органів досудового розслідування і суду, ухиляються від виконання кримінального покарання за вчинення злочинів торгівлі людьми;

{Підпункт "в" пункту 9 частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 245-VII від 16.05.2013}

10) заходи:

а) прикордонного контролю, спрямовані на попередження і виявлення фактів торгівлі людьми, у тому числі з використанням транспортних засобів, що експлуатуються комерційними перевізниками;

б) системного та комплексного характеру щодо удосконалення безпеки і контролю паспортних та інших документів, що дають право виїзду з України та в'їзду в Україну;

в) щодо своєчасного оформлення документів на право перебування в Україні або повернення в Україну;

г) щодо репатріації іноземців та осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми;

г) щодо примусового видворення з України іноземців та осіб без громадянства, які порушили законодавство про протидію торгівлі людьми.

2. Перелік центральних органів виконавчої влади, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, їх повноваження та порядок діяльності, а також центральний орган виконавчої влади, який встановлюватиме статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, визначаються відповідно до частини першої цієї статті згідно з Конституцією України та Законом України "Про центральні органи виконавчої влади".

Стаття 8. Загальні повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері протидії торгівлі людьми

1. Місцеві державні адміністрації відповідно до визначених в установленому порядку повноважень у сфері протидії торгівлі людьми:

1) забезпечують проведення соціальної роботи та надання соціальних послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми;

2) організують проведення інформаційних кампаній, у тому числі з використанням засобів масової інформації;

3) забезпечують створення і підтримку "гарячих ліній", пунктів консультування та розповсюдження інформаційно-просвітницьких матеріалів з питань попередження торгівлі людьми;

4) співпрацюють з об'єднаннями громадян з питань попередження торгівлі людьми;

5) відповідно до визначеної Кабінетом Міністрів України процедури беруть участь у роботі щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми;

6) забезпечують впровадження та функціонування Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми;

7) реалізують заходи, що сприяють викоріненню передумов торгівлі людьми, зокрема щодо попередження насильства в сім'ї та дискримінації за ознакою статі;

8) вживають заходів для підвищення рівня обізнаності серед батьків та осіб, які їх замінюють, щодо протидії торгівлі дітьми та осіб, які постійно контактують з дітьми у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту, оздоровлення та відпочинку, судовій та правоохоронній сферах.

Розділ III

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стаття 9. Попередження торгівлі людьми

1. Попередження торгівлі людьми здійснюється за такими напрямками:

1) вивчення ситуації;

2) підвищення рівня обізнаності;

3) зниження рівня вразливості населення;

4) подолання попиту шляхом реалізації організаційних, дослідницьких, інформаційних, освітніх, правових, соціально-економічних та інших заходів.

Стаття 10. Завдання у сфері попередження торгівлі людьми

1. До завдань у сфері попередження торгівлі людьми належать:

1) дослідження стану, причин і передумов поширення явища торгівлі людьми;

2) підвищення рівня обізнаності населення про причини та наслідки торгівлі людьми шляхом проведення інформаційних кампаній протидії торгівлі людьми серед населення, у тому числі серед дітей;

3) забезпечення регулювання процесів зовнішньої та внутрішньої трудової міграції тощо.

Розділ IV

БОРОТЬБА З ТОРГІВЛЕЮ ЛЮДЬМИ

Стаття 11. Боротьба з торгівлею людьми

1. Боротьба з торгівлею людьми є невід'ємною складовою частиною діяльності органів внутрішніх справ по боротьбі із злочинністю, які, зокрема, здійснюють заходи щодо виявлення злочинів торгівлі людьми, осіб, які постраждали від торгівлі людьми, встановлення осіб - торгівців людьми та притягнення їх до відповідальності шляхом реалізації організаційних, оперативно-розшукових, адміністративно-правових, процесуальних, аналітично-дослідницьких, інформаційних та інших заходів.

Стаття 12. Завдання у сфері боротьби з торгівлею людьми

1. До завдань у сфері боротьби з торгівлею людьми належать:

- 1) виявлення причин та передумов, що сприяють торгівлі людьми, та вжиття заходів щодо їх усунення;
- 2) забезпечення безпеки осіб, які визнані потерпілими від торгівлі людьми, свідків та інших осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві у справах щодо торгівлі людьми;
- 3) виявлення та розслідування злочинів, пов'язаних з торгівлею людьми;
- 4) притягнення до відповідальності, у тому числі кримінальної, осіб, причетних до торгівлі людьми;
- 5) забезпечення відновлення прав постраждалих від торгівлі людьми;
- 6) інформування суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, та громадськості щодо результатів діяльності у сфері боротьби з торгівлею людьми.

Розділ V

НАДАННЯ ДОПОМОГИ ТА ЗАХИСТУ ОСОБАМ, ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВІД ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стаття 13. Національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми

1. З метою ефективної допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми, та їх захисту створюється Національний механізм взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми.

2. Реалізація Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, включає встановлення потреб особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та пошук органів чи закладів, що можуть їх задовольнити.

Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, з метою ефективного надання допомоги та захисту особам, які постраждали від торгівлі людьми, враховують вік, стан здоров'я, стать і спеціальні потреби таких осіб.

3. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, взаємодіють між собою у процесі протидії торгівлі людьми в рамках реалізації Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, та співпрацюють з громадськими об'єднаннями, регіональними та міжнародними організаціями.

4. Основні засади Національного механізму взаємодії суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми:

- 1) взаємне інформування з дотриманням принципу конфіденційності про злочини торгівлі людьми, передумови та причини торгівлі людьми, методи, що використовують торгівці людьми, необхідну допомогу особам, які постраждали від торгівлі людьми;
- 2) спільна розробка програм, планів протидії торгівлі людьми;
- 3) спільна організація заходів з протидії торгівлі людьми;
- 4) обмін передовим досвідом діяльності у сфері протидії торгівлі людьми.

Стаття 14. Права особи, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми

1. Особа, яка вважає себе постраждалою від торгівлі людьми, має право звернутися до місцевої державної адміністрації із заявою про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, та до органів внутрішніх справ щодо захисту прав і свобод.

2. Особа, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, має право до прийняття рішення про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, на забезпечення особистої безпеки, поваги, а також на безоплатне одержання:

1) інформації щодо своїх прав та можливостей, викладеної мовою, якою володіє така особа;

2) медичної, психологічної, правової та іншої допомоги незалежно від місця проживання;

3) тимчасового розміщення у закладах допомоги для осіб, які постраждали від торгівлі людьми.

3. Іноземець або особа без громадянства, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території України, крім передбачених частиною другою цієї статті прав, до прийняття рішення про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, має також право на:

1) безоплатне отримання послуг перекладача;

2) тимчасове перебування в Україні в порядку, встановленому законодавством.

4. Іноземець або особа без громадянства, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території України, отримує довідку, яка підтверджує факт звернення за встановленням такого статусу і відкриття відповідної процедури та є підставою для реєстрації в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері реєстрації фізичних осіб.

{Частина четверта статті 14 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

5. Забороняється утримання особи, яка звернулася для встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, в установах тимчасового тримання, крім обумовлених законом випадків, та видворення її за межі України до встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

Стаття 15. Процедура встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми

1. Процедура встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, визначається Кабінетом Міністрів України.

2. Обов'язковою складовою процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, є проведення місцевою державною адміністрацією співбесіди з особою, щодо якої розглядається питання про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, із заповненням опитувальника щодо встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми.

У разі неможливості проведення співбесіди з особою через її хронічне психічне захворювання, тимчасовий розлад психічної діяльності, недоумство або інший хворобливий психічний стан чи малолітство процедура встановлення статусу такої особи проводиться на підставі інших даних.

3. Загальний строк проведення процедури встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, не може перевищувати місячний строк з дня проведення співбесіди з особою у місцевій державній адміністрації.

4. У разі прийняття рішення про встановлення статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, їй видається довідка.

У разі відмови у встановленні статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, заявник має право оскаржити таке рішення у судовому порядку.

5. Статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, встановлюється на строк до двох років.

Строк дії статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, може бути продовжено за обґрунтованим поданням місцевої державної адміністрації не більш як на один рік.

6. Для позбавлення особи, яка постраждала від торгівлі людьми, відповідного статусу необхідно з'ясувати, що рішення про встановлення або продовження строку дії статусу спиралося на подані завідомо неправдиві відомості або недійсні документи, що мали істотне значення для прийняття рішення.

Особа, які подали такі відомості або документи, можуть бути притягнені до відповідальності згідно із законодавством.

7. Втрата статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, настає у разі закінчення строку дії статусу, на який його було встановлено або продовжено відповідно до частини п'ятої цієї статті.

Стаття 16. Права особи, яка постраждала від торгівлі людьми

1. Особа, якій встановлено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, має право на забезпечення особистої безпеки, поваги, а також на безоплатне одержання:

1) інформації щодо своїх прав та можливостей, викладеної мовою, якою володіє така особа;

2) медичної, психологічної, соціальної, правової та іншої необхідної допомоги;

3) тимчасового розміщення, за бажанням постраждалої особи та у разі відсутності житла, в закладах допомоги для осіб, які постраждали від торгівлі людьми, на строк до трьох місяців, який у разі необхідності може бути продовжено за рішенням місцевої державної адміністрації, зокрема у зв'язку з участю особи в якості постраждалого або свідка у кримінальному процесі;

4) відшкодування моральної та матеріальної шкоди за рахунок осіб, які її заподіяли, у порядку, встановленому Цивільним кодексом України;

5) одноразової матеріальної допомоги у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

6) допомоги у працевлаштуванні, реалізації права на освіту та професійну підготовку.

2. Іноземець та особа без громадянства, якій встановлено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми на території України, крім передбачених частиною першою цієї статті прав, має також право на:

1) безоплатне отримання послуг перекладача;

2) тимчасове перебування в Україні строком до трьох місяців, який може бути продовжено у разі необхідності, зокрема у зв'язку з їхньою участю в якості постраждалих або свідків у кримінальному процесі;

3) постійне проживання на території України в порядку, встановленому законодавством.

3. Довідка про статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, є підставою для реєстрації в центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері реєстрації фізичних осіб.

{Частина третя статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

4. Якщо у суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, існують обґрунтовані підстави вважати, що життю, фізичному чи психічному здоров'ю або свободі та недоторканності особи, яка постраждала від торгівлі людьми та є іноземцем або особою без громадянства, загрожуватиме небезпека у разі повернення її в країну походження після завершення строку її перебування в Україні, в установленому порядку цій особі може бути продовжено статус особи, яка постраждала від торгівлі людьми, що є підставою для одержання дозволу на перебування на території України до припинення таких обставин.

5. Особа, якій надано право на перебування в Україні відповідно до частини четвертої цієї статті та яка безперервно проживала на території України протягом трьох років з дня встановлення їй статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, має право на отримання дозволу на імміграцію в порядку, встановленому законодавством.

6. Надання допомоги особі, яка постраждала від торгівлі людьми, не залежить від:

1) звернення такої особи до правоохоронних органів та її участі у кримінальному процесі;

2) наявності у такої особи документа, що посвідчує особу.

Стаття 17. Заклади допомоги особам, які постраждали від торгівлі людьми

1. З метою забезпечення реалізації прав, передбачених цим Законом, особи, які постраждали від торгівлі людьми, можуть бути направлені до одного з діючої мережі центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг).

2. З метою надання допомоги дітям, які постраждали від торгівлі дітьми, вони можуть влаштовуватися до центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та притулків для дітей з метою надання психологічної допомоги та забезпечення реабілітації у порядку, встановленому законодавством.

3. Умови перебування та надання послуг особам, які постраждали від торгівлі людьми, діючою мережею центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та притулків для дітей регулюються положеннями про зазначені заклади.

Стаття 18. Повернення в Україну громадян України, які постраждали від торгівлі людьми

1. Дипломатичні представництва та консульські установи України у разі необхідності забезпечують громадян України відповідними документами для повернення в Україну, надають необхідну консультаційну і правову допомогу та вживають необхідних заходів щодо їх повернення в Україну.

2. У разі відсутності у громадян України, які постраждали від торгівлі людьми, коштів для повернення в Україну дипломатичні представництва та консульські установи України сприяють поверненню їх в Україну.

Стаття 19. Репатріація іноземців та осіб без громадянства, які постраждали від торгівлі людьми

1. Після проходження курсу реабілітації відповідно до положень цього Закону іноземець або особа без громадянства може бути репатрійована в порядку, встановленому законодавством.

2. У разі необхідності центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері реєстрації фізичних осіб, надсилає запит до країни походження такої особи на підтвердження громадянства цієї особи або її права постійного проживання на її території на час в'їзду на територію України.

{Частина друга статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

3. У разі необхідності центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері реєстрації фізичних осіб, із залученням інших суб'єктів у сфері протидії торгівлі людьми, а також неурядових і міжнародних організацій надає іноземцю або особі без громадянства, яку репатрійовано, контактну інформацію про установи, які їм можуть допомогти в країні, до якої їх репатрійовано, у тому числі правоохоронні органи, неурядові організації, юридичні установи та заклади соціального захисту.

{Частина третя статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5459-VI від 16.10.2012}

Розділ VI

ПРОТИДІЯ ТОРГІВЛІ ДІТЬМИ

Стаття 20. Спеціальні принципи протидії торгівлі дітьми

1. Крім основних принципів протидії торгівлі людьми, передбачених статтею 3 цього Закону, протидія торгівлі дітьми базується на таких спеціальних принципах:

- 1) дотримання прав дитини;
- 2) повага до думки дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми, стосовно заходів, які до неї застосовуються, з урахуванням її віку, стану здоров'я, інтелектуального і фізичного розвитку та інтересів;
- 3) роз'яснення дитині, яка постраждала від торгівлі дітьми, у зрозумілій для неї формі її прав та обов'язків;

4) забезпечення конфіденційності інформації про особу дитини та відомостей, які дозволили б установити дитині статус як такий, яка постраждала від торгівлі дітьми.

Стаття 21. Попередження торгівлі дітьми

1. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, в межах своїх повноважень вживають необхідних соціальних, правових, психолого-педагогічних та інших заходів, спрямованих на виявлення та усунення причин і передумов, що сприяють торгівлі дітьми.

2. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, в межах своїх повноважень вживають заходів щодо виявлення дітей, які постраждали від торгівлі дітьми, та проводять профілактичну роботу з ними та їхніми батьками або особами, які їх замінюють.

3. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, в межах своїх повноважень розробляють та впроваджують у навчальних закладах навчальні та виховні програми з протидії торгівлі дітьми.

4. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, в межах своїх повноважень вживають заходів для підвищення рівня обізнаності щодо протидії торгівлі дітьми серед батьків та осіб, що їх замінюють, та осіб, які постійно контактують з дітьми у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту, оздоровлення та відпочинку, судовій та правоохоронній сферах.

Стаття 22. Інформування про дітей, які постраждали від торгівлі дітьми

1. Особа, якій стало відомо про дитину, яка страждає/постраждала від торгівлі дітьми, зобов'язана невідкладно та із забезпеченням конфіденційності повідомити про це місцеву державну адміністрацію, органи місцевого самоврядування, органи внутрішніх справ або органи прокуратури.

2. У разі існування підозри щодо причетності батьків дитини або осіб, які їх замінюють, до торгівлі дітьми особи, які постійно контактують з дітьми у сферах освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту, оздоровлення та відпочинку, судовій та правоохоронній сферах, у порядку, встановленому законодавством, інформують про це органи внутрішніх справ або органи прокуратури.

Стаття 23. Надання допомоги дітям, які постраждали від торгівлі дітьми

1. Держава надає допомогу дитині з моменту, коли з'явилися підстави вважати, що вона постраждала від торгівлі дітьми, і до повного завершення реабілітації дитини.

2. Після отримання інформації про дитину, яка постраждала від торгівлі дітьми, місцева державна адміністрація, на території якої виявлено дитину, невідкладно встановлює особу дитини, здійснює оцінку обставин та приймає план першочергових заходів допомоги дитині на період до вирішення питання щодо встановлення дитині статусу особи, яка постраждала від торгівлі дітьми.

3. У разі якщо дитина, яка постраждала від торгівлі дітьми, має статус дитини-сироти або дитини, позбавленої батьківського піклування, місцева державна адміністрація невідкладно вирішує питання влаштування дитини.

4. Центри соціально-психологічної реабілітації дітей, притулки для дітей із залученням закладів освіти, охорони здоров'я здійснюють розробку та впровадження індивідуальної програми допомоги дитині, яка постраждала від торгівлі дітьми.

5. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, в межах своїх повноважень забезпечують реалізацію прав дітей, які постраждали від торгівлі дітьми.

Стаття 24. Повернення або залишення дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми

1. У разі виявлення в Україні дитини, яка постраждала від торгівлі дітьми та є іноземцем чи особою без громадянства, в установленому порядку приймається одне з таких рішень:

1) повернення дитини до країни походження;

2) залишення дитини в Україні.

2. Дитина, яка постраждала від торгівлі дітьми, підлягає поверненню до країни походження за умови, якщо батьки або особи, які їх замінюють, або установа у справах

захисту дітей країни походження дитини погодилися і мають можливість взяти на себе відповідальність за дитину і надати їй належну допомогу та захист.

3. Дитина, яка постраждала від торгівлі дітьми, підлягає залишенню в Україні у разі неможливості її повернення до країни походження та за наявності умов для інтеграції дитини в Україні в частині забезпечення її права на охорону здоров'я, освіти, соціальний захист.

При вирішенні питання про повернення або залишення дитини слід враховувати думку дитини, беручи до уваги вік, фізичний, інтелектуальний розвиток та інтереси дитини.

4. Дитина, яка постраждала від торгівлі дітьми, не повертається до країни походження, якщо є ознаки того, що таке повернення ставить під загрозу її безпеку та не відповідає її найкращим інтересам.

Розділ VII КОНТРОЛЬ ЗА ВИКОНАННЯМ ЗАКОНІВ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

{Назва розділу VII із змінами, внесеними згідно із Законом № 1697-VII від 14.10.2014}

Стаття 25. Контроль у сфері протидії торгівлі людьми

1. Верховна Рада України здійснює парламентський контроль у сфері протидії торгівлі людьми в межах, визначених Конституцією України.

Інші органи державної влади здійснюють контроль у сфері протидії торгівлі людьми у межах повноважень та у спосіб, передбачені Конституцією та законами України.

Стаття 26. Громадський контроль за виконанням законів у сфері протидії торгівлі людьми

1. Громадський контроль за виконанням законів у сфері протидії торгівлі людьми здійснюється за такими напрямками:

1) відповідність діяльності суб'єктів, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, цьому Закону та іншим законам;

2) додержання міжнародних зобов'язань України у сфері протидії торгівлі людьми;

3) забезпечення невідворотності покарання за злочини торгівлі людьми.

2. Громадські організації, їх члени або уповноважені представники, а також окремі громадяни під час здійснення контролю у сфері протидії торгівлі людьми мають право:

1) надавати інформацію щодо порушення законодавства у сфері протидії торгівлі людьми та про виявлені факти торгівлі людьми і захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

2) здійснювати моніторинг стану протидії торгівлі людьми та захисту осіб, які постраждали від торгівлі людьми;

3) співпрацювати із суб'єктами, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми;

4) інформувати населення з питань протидії торгівлі людьми.

{Статтю 27 виключено на підставі Закону № 1697-VII від 14.10.2014}

Розділ VIII МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стаття 28. Міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми

1. Україна бере участь у міжнародному співробітництві у сфері протидії торгівлі людьми на державному, регіональному та місцевому рівнях.

2. Суб'єкти, які здійснюють заходи у сфері протидії торгівлі людьми, мають право укладати договори про співробітництво, встановлювати прями зв'язки з відповідними органами іноземних держав, міжнародними організаціями згідно із законодавством України.

3. Держава підтримує та стимулює міжнародне співробітництво у сфері протидії торгівлі людьми.

4. Міжнародні організації можуть згідно з установленими процедурами залучатися до розробки та реалізації в Україні спільних програм з питань протидії торгівлі людьми.

Розділ IX ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стаття 29. Відповідальність за порушення законодавства у сфері протидії торгівлі людьми

1. Особи, винні у порушенні законодавства у сфері протидії торгівлі людьми, несуть відповідальність згідно із законом.

Розділ X

ФІНАНСУВАННЯ ТА ДЖЕРЕЛА ПОКРИТТЯ ВИТРАТ НА ЗДІЙСНЕННЯ ЗАХОДІВ, СПРЯМОВАНИХ НА ПРОТИДІЮ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Стаття 30. Фінансування заходів, спрямованих на протидію торгівлі людьми

1. Протидія торгівлі людьми, а також надання допомоги постраждалим від торгівлі людьми включають низку заходів, фінансування яких здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, коштів підприємств, установ та організацій, професійних спілок і фондів, добровільних внесків юридичних та фізичних осіб, інших джерел.

2. Перелік заходів із протидії торгівлі людьми визначається Державною цільовою програмою протидії торгівлі людьми.

Розділ XI

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

2. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

{Підпункт 1 пункту 2 розділу XI втратив чинність на підставі Кодексу № 4651-VI від 13.04.2012}

2) у Законі України "Про імміграцію" (Відомості Верховної Ради України, 2001 р., № 41, ст. 197):

частину другу статті 4 доповнити пунктом 8 такого змісту:

"8) особи, які безперервно проживали на території України протягом трьох років з дня встановлення їм статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми";

частину сьому статті 9 після пункту 7 доповнити новим пунктом такого змісту:

"8) для осіб, зазначених у пункті 8 частини другої статті 4 цього Закону, - копія документа, що підтверджує встановлення особі статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми, а також документ, що підтверджує факт безперервного проживання особи на законних підставах на території України протягом трьох років з дня встановлення їй статусу особи, яка постраждала від торгівлі людьми".

У зв'язку з цим пункти 8-10 вважати відповідно пунктами 9-11;

3) у статті 1 Закону України "Про соціальні послуги" (Відомості Верховної Ради України, 2003 р., № 45, ст. 358; 2009 р., № 38, ст. 535; 2011 р., № 42, ст. 435):

абзац третій після слова "насильство" доповнити словами "обставини, спричинені наслідками від торгівлі людьми";

абзац восьмий після слів "що постраждали від фізичного або психічного насильства" доповнити словами "та торгівлі людьми";

абзац дев'ятий після слів "які зазнали жорстокості, насильства" доповнити словами "та постраждали від торгівлі дітьми";

4) у Законі України "Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоддю" (Відомості Верховної Ради України, 2009 р., № 23, ст. 284):

абзац одинадцятий статті 7 після слів "які зазнали жорстокості та насильства" доповнити словами "постраждали від торгівлі людьми";

абзац другий статті 9 після слів "насильству в сім'ї та жорстокому поводженню з дітьми" доповнити словами "торгівлі людьми".

3. Кабінету Міністрів України у місячний строк з дня набрання чинності цим Законом:

1) привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

2) забезпечити прийняття відповідно до своєї компетенції нормативно-правових актів, що впливають із цього Закону;

3) забезпечити приведення у відповідність із цим Законом нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади.

Президент України
м. Київ
20 вересня 2011 року
№ 3739-VI

В.ЯНУКОВИЧ